

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно
Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 299 (7019)
ДЕКАБРИН
18
СУББОТО
1954 он

Сая 20 мүнгэ.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Советскэ уранзохёолшодой Бүхэсоюзна Хоёрдох
сьезд (1-дэхи ноур).
СССР-эй олзоборилгын кооперациин түлөөлгшэдэй
хоёрдох сьезд (1-дэхи ноур).
СОВЕТСКЭ УРАНЗОХЁОЛШОДОЙ БҮХЭСОЮЗ-
НА ХОЁРДОХИ СЪЕЗД. Советскэ литературын байдал
ба зорилгонууд тухай А. А. Сурковой хэбэн элидхэл (2
—3-дахн ноуруудта).
Французска Правительствода Советскэ Правительств
ын эльгээн ното (3-дахн ноур).
Японий харилсаанууд тухай асуудалаар СССР-эй
Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотовой мэдүүлгэ
(3-дахн ноур).

ХҮДӨӨГЭЙ ЭД ХЭРЭГЛЭГШЭДЭЙ ЭРИЛТБЕ
ХҮСЭД ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ! Г. Ильин.—
Түрүү сельпо. Д. Колмаков.— Хүдөөгэй шэнэ магазин
нууд. Б. Дымарылов.— Пайшхуудай суглаан (4-дэхи
ноур).
З. Айтмагамбетов.— Казахстаннаа ерэн бэшгүүд
(4-дэхи ноур).
Голланд Советскэ Союз хоёрдоо культурна
холбоо барисаа бэхжүүлгын нара дүүрбэ (4-дэхи
ноур).
Японско ажалшад забастовка хэнэ (4-дэхи ноур).
Индонезин национальна партиин сьезд дээрэ (4-дэхи
ноур).

Механизаторнууды хүмүүжүүлгэдэ шухала анхарал табиha

Хүдөө ажактыс эрид түргэнөөр
үргэжээд, колхозуудыс эмхидхэ-
й-ажактын талаар бэхжүүлгэ-
н машинно-тракторна станцинууд
ол үүргэ эзлэнэ. Тиммэнэ МТС-эй
жал хүдээлмэринэ найжаруулга
эшэ мүнөө үедэ партийна, советскэ
организацинуудай эхээн зорилго
лоод байна.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска
Ленинмэй тогтоолой нүүлээр МТС-
э хүдөөдэ эмхидхэлэй болон үйлдэ-
ррини гол хүсэн болгохын түлөө
илээд шухала хэмжээнүүд абтан-
на байна. МТС-үүдтэ хэдэн мян-
дад мэргэжлэтэ эльгэгдээ, бүхн
рактористнууд МТС-эй штатда
роо. Мүнөө үедэ МТС бүхэнэй кол-
лектив тон сэхэ болжо, механизатор-
нуудай дунда хүмүүжүүлгын хэ-
вэрээр бурд найнаар ябуулха хү-
сэтгэй болоо. Юуб гэхэдэ, урлань
колхозник байһан тракторист мүнөө
үрэнэй предпритяини хүдээлмэри-
нэ болонхой. Гадна, МТС-үүдтэ
идао областнуудна партиин урла-
вар шэнэ хүнүүд олоор ерэнэн бай-
на. Эднэрыс нотагай байдалтай,
жал хүдээлмэринэ найнаар та-
лсуулха шухала.

Партиин айкомуудай ажалай шэ-
вэр эмхидхэгдэн дээрэнэ МТС-эй
партийна эхин организацинуудта ту-
ламжа хэвэр үгтэдэг болоо. МТС-
эй парторганизациин секретарьнууд
богдон дүй дүршэлтэй партийна
юон хүдээлмэрилгшэд эльгэгдэнэн
байна.

Кударын аймагай Ехэ-Кударын
МТС-эй партийна эхин организаци
секретарини нүхэр Г. Одоев) ме-
ханизаторнуудай дунда хүмүүжүүл-
гын эхээн хүдээлмэри ябуулна. Нэн
үрүүн 12 хүнөө бүридэнэн найн
литколлектив эмхидхэ. Агитатор-
нуудар МТС-эй мэргэжлэтэ, ме-
ханизаторнууд, ажал хүдээлмэридөө
эрхм жэнжэ харуулдаг эдэбхитэй
үрэд томилогдонхой. Партийна ор-
ганизаци болбол профсоюзна, ком-
сомольско организацинуудта тула
үргэжэ, ажалын зүб мурөөр заа-
на үгөөд, механизаторнуудыс хү-
мүүжүүлгэ хэрэгтэ тэднэй хусыс
ядуулна. Эндэ лекци, хөөрөөл-
гүүдтэ сар үргэжэ үнэргэгдэнэ.
Гэр бүри МТМ соо 10—15 минутын
урилада газетэ уншалга, политни-
формаци үнэргэгдэнэ, МТС-эй клуб
оо кино холодоо харуулдагана,
райнайнай самодетельностини
олективэй хүсөөр жүжэг, концерт
табигдана.

Гэбшэ, механизаторнуудай дун-
да хүмүүжүүлгын хүдээлмэри эмхид-
хэгдэ эхээн дутагдалнууд бин
айна. Жэшээхэдэ, Ушөөтэйни МТС-
эй партийна эхин организаци энэ хү-
дээлмэринэ тон нулаар ябуулна.
Юс МТС-тэ агитаторнууд ёно тэдн
э түлөө байдаг, семинар, зүблөөн
үргэжээдэггүй. Ханын газетэ,
«Найналхы хуудан» гаргагдалаг-
гүй шахуу. Зүжэг, наада та-
лханаа байтагай ураннайханай са-
модетельностини кружошкыс эндэ
эмхидхэгдээгүй.

Механизаторнуудыс хүмүүжүүлгэ
шухала хэрэгтэ нимэ муугаар хан-
дажа болохогүй. Нэн түрүүндэ ме-
ханизатор бүхэнэй идеин мэдэрэ-
нэй хэмжээ дээшлүүлгэ, тэднэр-
эй партиини политиккыс зүбөөр тайл-
барилан ойлгуулха шухала. Тинхын
улада парти, правительствын поли-
тиккыс найса зүбөөр ойлгодог, эдэб-

хитэй, коллектив соогоо хүндэтэй
нүхдэе агитатороор томилжо, пар-
тийна суглаагаар баталад, тэдн-
тэй недели бүхэндэ семинар гү, али
зүблөө эмхидхэжэ, дүй дүршэлын
андалдуулжа байха хэрэгтэй. Тэн-
дэ агитаторнуудай ээлжээтэ хөөр-
рэдөөнүүдэнь темэ, мүн хэрэгтэй
литература, харуулан ойлгуулха
материалуудыс заажа үгэхэ шуха-
ла. Агитационно хүдээлмэри ябуул-
халаа хүн бүхэнэй хүдээлмэринэ,
тэрэнэй оролдолго хэсээлэе гэр бү-
лээдэ ямараар хандадаг, юрэнхы
эрлэм бэлдэхэе, наһын харгаа-
да абалсаха хэрэгтэй. Энэинээ үн-
дэнэлэн ямар асуудалаар хөөрлө-
дөөнүүдэ үнэргэгдээ түсөлблэжэ,
зохёохо байна. Хүн бүхэнэй, илан-
гала ажалай журам эблэдэг, хүдээ-
лмэридөө муугаар хандадаг хүнүүд-
тэй тус тустайн хөөрлэдэхэ, тэднэй
зүб замда оролгодонь туһалха гэш-
шэ агитаторнуудай ариун уялга
мүн.

Хүмүүжүүлгын хүдээлмэринэ ган-
сал агитаторнуудай ажалаар хи-
заарлажа болохогүй. Энэ хэрэгтэ
культура-гагээрэй эмхи зургаа-
нууд, ханын газетүүд болон бусад
олон язын аргануудыс гүйсэд хэр-
гэлэхэ шухала.

Гадна, хүмүүжүүлгын хүдээлмэри-
дэ социалистическэ мурьсөөн эхэ-
хэн үүргэтэй. Социалистическэ му-
рьсөөндэ хабаадсажа хүнүүд
ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг,
муугаар хүдээлмэрилдэг хүнүүд за-
бардаг гэшшэ.

Мүнөө үедэ Бичурын МТС-эй кол-
лективэй уряагаар манай респуб-
ликин МТС-үүдтэ социалистическэ
мурьсөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна.
Парторганизацинууд, мүн проф-
союзна болон комсомольско орга-
низацинууд энэ мурьсөөндэ ме-
ханизатор бүхэнэе хабаалуулха ёно-
той. МТС-тэ социалистическэ уялга-
нуудай дүршэлтэ тухай дүүнгүүдэ
гаргажа, тэрэнэе зүбшэн хэлсэхэ,
тохёолдонон дутагдалнуудыс усал-
хаха тушаа хэмжээ абаха зэрэгтэй.

МТС-үүдэй профсоюзна, комсо-
мольско организацинууд хадаа ме-
ханизаторнуудай дунда культури-
гэгээрэлэй хүдээлмэри эмхидхэлгэ-
дэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, энэ хэр-
гэтэ үдэр бүри ханалаа табиha
ёнотой. Механизаторнуудай хамтын
ба өөрнэй гэр байра, элээ хоолой
газар ямар байдалтайб, мүн меди-
цинскэ туһаламжа хэр зэргээр үзүү-
лгэнэб гэжэ партийна, проф-
союзна организацинууд ходоодо
шалгажа байха уялгатай.

Механизаторнуудай юрэнхы бол-
лон техникческэ эрдэмэе, тэднэй
культурина хэмжээе дээшлүүлгэ
асуудал МТС-үүдэй партийна, проф-
союзна, комсомольско организаци-
нуудай урда шангаар табигдаха
ёнотой. Ном бэшгэ бага мэдэхэ хү-
нүүдтэ үдшын хургуули эмхидхэ-
хэ, техникческэ мэдэрэлэй минимум
шудалха курсануудыс нээхэ, гүнзгэ
үгэхэдэ, хонирхолтой лекци бол-
лон элидхэлүүдэ хэхэ шухала.

Партиин айкомууд, илангаяа
МТС-эй зонодохини инструкторска
группанууд хадаа механизаторнуудыс
хүмүүжүүлгэ талаар МТС-
үүдэй партийна организацинуудай
ажал хүдээлмэридэ болото найнаар
туһалха ёнотой.

Советскэ уранзохёолшодой Бүхэсоюзна Хоёрдох сьезд

Үсгэлдэр, декабрин 16-да, советскэ
уранзохёолшодой Бүхэсоюзна
Хоёрдох сьезд өөрынгөө хүдээл-
мэринэ үргэлжэлүүлбэ.
Энэ сьезд Союзуудай Байшангай
Колонно зал соо болжо байна. Пав-
ло Тычинин түрүүлгшээр нууһан үг-
дөөнэй заседани дээрэ «Үхиүүдтэ ба
эдир наһатанда зориулагдан советскэ
литература» гэһэн нэмэлтэ
элидхэлэе уранзохёолшо Борис
Полевой хэбэ.

Үхиүүдтэ зориулагдан советскэ
литература тон сэхэ ба баян уг
заншлалтай юм гэжэ элидхэлшэ хэл-
нэ. Энэ хэрэгтэ манай оройной наци-
ональна омогорхол болохо бүхы уран-
зохёолшод өөнэдэньгөө хубитыс
оруулан юм. Үхиүүдтэй литература
тухай, тэрэнэй мүнөө үсын байдал
тухай хэлэжэ, саршанхи хүгжэлтын
замууд тухайла болжо үзэхэ зуураа,
биднэр эгзэн шухала ба хүдэтэй
хэрэг тухай—коммунизм байгуула-
ша шэнэ үгэтинис хүмүүжүүлгэ тухай,
манай Эхэ оройной ерүүдтэй тухай
хэлэдэг, ханадаг байнабди.

Уранзохёолшодой хоёр сьездын
хоорондо үнэргэн 20 жэлэй турша
дотор үхиүүдтэ ба эдир наһатанда
зориулагдан советскэ литература
урган хүгжэжэ, бэжэжэн ба ханбар-
лан байна. Үхиүүдтэй мүнөө үсын
литературын амжалтануудыс гэр-
шэллэн тоо баримтануудыс элидхэл-
лэ харуулба. Жэшээхэдэ, хэрбээ нэ-
гдэхн сьездын болохо үдэ үхиүүд-
тэй литературда оройдоо хэдхэн
литераторнууд сар үргэлжэ хүдээл-
рилдэг байгаа наа, 20 жэлэй турша
дотор үхиүүдтэ зориулагдан но-
муудыс 1500 авторнууд хэблэн гар-
габа; тэрэнэй тоодо уранзохёолшод,
позүүд, драматургнууд, эрэмдэт,
багцанар, аяшад, мүн тэршэллэн
алдар солотой ба дүй дүршэл эхэтэй
болонхон хүнүүд оролоно.

Эдэ бүхы авторнуудай хүсөөр 20
мянган ноумуд 911 миллион хэнгэ
нигэс тиражтайгаар хэблэгдэнэн бай-
ха юм. Эдир уншагшадай дунда
илангаяа Валентин Катаевай, Арка-
дий Гайдарай, Александр Фадеевэй,
Вениамин Каверинэй болон бусад
олон уранзохёолшодой, тэрэнэй тоодо
ахадүү республикануудай литера-
турунуудай түлөөлгшэдэй ноумуд
эхээр найшагдана. Хонирхолтой,
онсо өөрэ абари зантай хүнүүд, жэ-
шээхэдэ эрхэ сүлөөтэй түлөө эрлэхэ
үгэ зоригтойгоор тэмсэгшэ Чапаев,
нугаршагуй хатуу залуу коммунист,
алдарт сэрэгшэ ба агуухэ ажалша
Павел Корчагин, Эхэ оройноингоо хү-
шэр хүндэ байдалаа ороод байхада
айныс мэдэхгүй арадай тэмсэлшэ
Таян болоод абанан зоримгой ба на-
намгай хурагша Зоя Космодемьян-
ска, залуу гвардеецүүдэй алдар
суута үгэти—эдэ бүгдэ үхиүүдтэй
ба эдир наһатанай наглан дурла-
даг героинуудын болонхой. Эдэ ав-
торнуудай бэшэнэ ноумудыс хэдэн
миллион уншагшад айтхаг хэвэр
хонирхоно. Энэ юон дээрлэхэ болоо
гэхэдэ, тэдэ уранзохёолшод манай үг-
сагай бодото героини шэнжэ түхэлэе

бэдээ шэнгэһэн хүнүүдыс харуул-
жа шадаһан байха юм.
Мүн тэршэлэн Гомерэй, Серван-
тесэй, Дефогой, Христиан Андерсе-
най, де Костерэй болон дэлхэйни ли-
тературын бусад олон классигуудай
героинуудыс манай эдир уншаг-
шад тон хэвэр хонирходог байна. Эхэ
орондоо инанган дурлалга, өөрнөө
арада үнэн сэхэ байлга, бусад ор-
нуудай арад зондо ахадүүгүй ёноор
хандага, элдэб яһанан зонинэ хүн-
дэлэлгэ—эдэ бүгдэ үхиүүдтэ зори-
уулагдан мүнөө үсын, клас-
сическыс, оршуулагданшэе но-
муудай героинуудыс нэгэ нинтэ шэн-
жэтэй болгоно.

Героинуудай ханал сэдхэлэе гүн-
зэгтгөөр харуулан эли тодо зохёол-
шудтай хамта, уншагшадай мүнөө
үсын эрилтэнүүдэе хангажа шадаха-
гүй ноумудыс яһала олон. Тэднэй
тоодо И. Василенкин «Чеховэй пар-
та», И. Дикын «Манай класста»,
А. Котовицкой «Тэлээр пионер-
нууд болоо» гэһэн ба бусад но-
мууд оролоно. Эдэ уранзохёолшод
ноумуд урагшадүүдөөб гэхэдэ, боло-
то ажабайдал дээрэ үндэлэн бэш-
хын орондо наһанайна абанан
схемын ёноор найруулан байха
юм. Ямарыс оюун бэлнтэй хүн наа,
гэжэ элидхэлшэ хэлнэ, ажабайда-
ныс найса мэдэжэ, зүндэ болжо бай-
һан шэнэ, тинческэ зүйлнүүдэ оло-
жо, хаража шаладагаараал хэсэтэй
байдаг. Научно-ураннайханай, юрэ
бусын үзгэлэлүүдэе харуулан ба
научно-фантастическа литературын
номуудыс хэблэн гаргаха тухай эхэ
анхарал табиha хэрэгтэй. Тиммэ но-
муудыс бэшхэн тула манай арадай
творческо ажабайдал тон олон ба-
баян гэгшын сюжетүүдэе үгэжэ ша-
даха байна.

Советскэ позүүд үхиүүдтэ зори-
улжа яһала олон найн шүлэгүүд
бэшэ бэшэ. Жэшээхэдэ, С. Марша-
гай зохёолнууд 661 дахин, К. Чуков-
скин—450 дахин, Ангия Бартогой
номууд 435 дахин хэблэгдэнэн бай-
на. Эдир уншагшад С. Михалковой,
Е. Благиннагай, Н. Забилин,
Е. Трутневгай болон бусад олон
позүүдтэй шүлэгүүдэе хонирходог.
Үхиүүдтэ зориулжа бэшэдэг поз-
үүд мүн тэршэлэн прозаигуудтай
адтн өөрнөө образ, өөрнөө темэ
эсшэ сусаагүйгөөр бэлдэжэ, со-
циалистическэ ажабайдалтай гэрлэтэ
найхан образүүдэе үхиүүдтэй урда
дэлгэн харуулха ёнотой гэжэ элид-
хэлшэ тэмдгэлэнэ.

Үхиүүд үлгэр онтохонуудта угаа
эхээр дурладаг юм. Элидхэлшэ ха-
даа промшленна хүдээлмэринэй
ажалыс дэлхэй дээрэ эгзэн түрүү-
шээр үлгэрэй түхэлтэйгөөр магтан
дуулан Павел Бажовай, Алексей
Толстойн, Дмитрий Наггинкинай ба
Корней Чуковскийн зохёолнууд ту-
хайла хэлэбэ. Тинжэ зуураа, үлгэр
гэшэ заатагуй хуушан юомыс шэнэ
юумэний илагадыс баталан харуул-
ха, арадай сэгэн ухаа, эрлэхэ зори-
мгой абари зангыс магтан суур-

хуулха, түрүү хүнүүдэй ханал бодол-
ба хүсэд зориге ураннайханай об-
разууд болгон харуулха зэрэгтэй.
Манай үхиүүдтэй литературын
гэгдэнни хубинуудай нэгэннини кри-
тикэ болоно. Үхиүүдтэй литература
турын бүхы баялигуудай хүсэд дүү-
рээр элрихэлгэдэггүй, тэдэндэ
сэгнэлтэ үгтөөгүй байнада, үхиүүд-
тэй уранзохёолшодой өөрынгөөл ха-
ба соохоно бэшэжэ байлгага, гэжэ
Борис Полевой хэлэнэ, советскэ ли-
тературоведүүд бага бэшэ зэмэтэй.
Үхиүүдтэй литературын эгзэн сэхэ ба
шухала темүүдтэй нэгэннини хадаа
манай орон дотор орьёлон хүгжэжэ
байгаа ажалай агуухэ эдэбхи хэ-
шээл тухай темэ болохо гэжэ элид-
хэлшэ тоолоно. Фабрикануудта ба
колхозуудта хэблэжэ байгаа ажалыс
магтан суурхуулан, станогой дэргэ-
дэ, комбайн дээрэ, шахта соо ажал-
лаха дуратайгаар үхиүүдтэй хонир-
холтой ба олон язын зохёохы эр-
мээлэлэе үнэн зүб ба дүлэтэ халуун
образуудар харуулан улха түгэлдэр
ураннайхан ноумуд манай эдир
уншагшад хэрэгтэй.

Советскэ поэзи тухай нэмэлтэ элид-
хэлэе Сэмед Вурган хэбэ.

— Нэгдэлэй сьезднээ хойшо үнэргэ-
нэн 20 жэлэй турша дотор, гэжэ тэрэ
хэлэбэ,—манай зэргэнүүдтэ элитэ
сэхэ шэнэ зохёохы хүсүнүүд нэмжэ
ороһон байна. Советскэ поэзи хадаа
партийна шэнжэтэй поэзи мүн, энэ-
гээрн биднэр омогорхонобди. Тэрэн-
нэй партийна байха талаар дэбжүү-
лгдэнэн Ленинскэ принципүүд поэзи-
ни шэ үндэлэннини болоно.

Би позг байһан
бүхы хонгёо дунуудаа
Баранинь үгэнэм,
добтолошо анги,
шамдаа,
— гэжэ В. Маяковский хэлэһэн юм:
Энэнь агуухэ поэдэй, манай сар
үсын, манай бүхы шэнэ поэзини хэн-
нэн уряа байһан юм.

Манай поэзи өөрынгөө хүгжэлтын
жэлүүдтэ буржуазна ба жэбзур-
жуазна бүлгэлгшүүдтэй үлгэлүүдтэй
хэгдэнэн хатуу шанга ангини
тэмсэл соогуур тохёолдоһон хэлэн
олон хүшэр хүндэ бэрхшээлүүдэе,
наад тубугүүдэе дабажа гаранан
байна. Олон жэлдэ болонхон орбэ
эрхэ тэмсэлдэ шэнэ партийна поэзи,
патриотическа ба гражданска поэзи
илажа гаранан юм. Манай арада
тон эхэ шалгалта болонхон ба тэрэн-
нэй бүхы хүсүнүүдэе бүрихэн элри-
хэйлэн Эсэгэ ороноо хамгалгын
Агуухэ дайнай жэлүүдтэ советскэ
поэзини эрхим найн шанар шэнжэнэ
хүсэд дүүрэнээр гаранан байна.

— Биднэр, Хоёрдох сьездэ суг-
ларһан ахадүү республикануудай
позүүд,— гэжэ Сэмед Вурган мэд-
үүлэб,—оройной классическа ба мүнөө
үсын поэзини дүүргэнэн түхүүтэ
агуухэ үүргэе хизаарлашагүй эхэ
баясхалантайгаар тэмдгэлэжэ бай-

набди. Тэрэ хадаа манай националь-
на литературануудыс шэнэ шатада
гаргаа, манай ураннайханай зохёохы
ажалыс өөрынгөө үнэн зүбэс барим-
таһан ба революционно уг занша-
лар баялуулаа. Биднэр, ахадүү
республикануудай позүүд бүтэдэнэ,
В. Маяковский өөһдэнгөө бугданын
ханы нүхэр ба багша гэжэ тоолоно-
бди.

Советскэ поэзидэ залуу, шэнэ хү-
сүнүүдтэй урган ороһон тухай хэлэхэ
зуураа, залуу үгэтинис хүмүүжүүлгэ
хэрэгтэ эдэбхи хэсэтэйгээр, горьков-
ско ёноор хандахын уранзохёолшо-
дой Союзэе Сэмед Вурган уряалаа.

Сатирическэ поэзие хүгжөөхэ
асуудалада Сэмед Вурган тон сэхэ ан-
харал хандуулан байна. Тэрэ хадаа
поэтическэ ажахыдамнай гол шуха-
ла хууринуудай нэгэе ээлэхэ ёно-
той гэбэ.

Сатирическэ поэзини мүнөөнэй
байдал бүхы дээрэ, гэжэ тэрэ хэлэ-
нэ, биднэе яаше хангахагүй бай-
на. Мүнөө үсын байдал тухай шухала
асуудалнуудар бэшгэлэнэн олоһон
сатирическэ зохёолнууд рифмэлэдэ-
нэн газетнэ статьянууд шэнги боло-
ноно. Сатиричнай далайсаы тон
бага байна. Жэшээхэдэ В. Дыхо-
вичный ба М. Слободской гэгшэдэй
бэшэн «Намгүйгөөр» гэһэн шүлэг-
үүдтэй шиклэс абажа харяа. Тэдэ
гэдэ зохёолнууд бүри наяхан хэблэдэ
гарананшэ наа, мүнөө хуушаран-
һан шэнги болоод байна. Тэдэ юундэ
тингэнэ гэгшэб? Энэней шалтагаан-
ни юуб гэхэдэ, позүүд өөһдэнэн
гөө зохёолнуудыс найжаруулын
тула хүсэд найнаар оролоогүй, тэдэн-
нэ тинческэ болгохо гэжэ эхээр ар-
мээлээгүй байха юм. С. Михалковой
нүүлэй үдэ бэшэн сатирическэ зо-
хёолнууд доторше яараһанай тэмдэ-
гүүд бии.

Поэтическэ мэргэжэл дээшлүүлгэ
зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, зарим
нэгэн шүүмжэлгшэд ба тэршээ-
лэн авторнуудыс зохёолноого ул-
хатуй байһаншэ шухала хэрэгтэй те-
мэ дээрэ бэшгэдэнэн ябалдаарн
халхалха, сагааруулхыс дэмэ оро-
лоно гэжэ Сэмед Вурган тэмдгэлэбэ.
Нэмэлтэ элидхэлгшэд тэгүсхэлдэ
советскэ поэзини зорилгонуудыс
элрихэйлэхэ зуураа, Сэмед Вурган
ингэжэ хэлэбэ:

— Шэнэ түүхыс байгуулаша, шэнэ
социалистическэ хүнэй ариун нагнин
образ, тэрэнэй олон язын ажалай
ба зохёон байгуулхыс ажал-ябуулгын
али бүхы баялануудтайгаар, тэрэнэй
үндэр дээдэ моральна шэнжэ шанар
ба ариун найхан ханал болоннууд-
тайгаар хамта манай бүхы поэтическэ
оюун бэлнтэнэй гол анхаралдан
байха ёнотой. Биднэлэ мүнөө хүсэ
эхэтэ ба гүнзгэ удхатай поэтическэ
ханал болон, манай мүнөө үсын
ариун найхан ажабайдалыс ба бүри
гайхамшата үглөө үлэрыс үргэнээр
харуулан зохёолнууд хэээ хээээнэй-
хинээ үлүү хэрэгтэй байна.

Энэгээр үгөөнэй заседани дүүр-
бэ.
(ТАСС).

СССР-эй олзоборилгын кооперациин түлөөлгшэдэй хоёрдох сьезд

Хэблэлдэ мэдээсэгдэнэнэй ёноор,
декабрин 14-дэ шалгалтын комис-
сини элидхэлэй нүүлээр сьездын
делегатууд үгэ хэлэжэ эхилээ.

РСФСР-эй олзоборилгын коопера-
циин Правленин Советэй түрүү-
лэгшэ С. К. Ламакина үгэ үгтээбэ.
Республикин олзоборилгын коопера-
циин предпритяинууд нүүлэй
дүрбэн жэлэй турша соо продукци
гаргалгала 75 процентээр дээшэ-
лүүлээ гэжэ тэрэ тэмдгэлэбэ. Инмэ
темпээр продукци гаргалга хадаа
промшленна үйлдэбэрини хэмжээ-
нэй ба валовой продукци гаргал-
гын хэмжээтэй табиха табигдэнэ
лэй түсэбэй далайбарине энэ жэлдэ
дүүргэхэ арга боломжо олгоһон
байна.

Манай артель Россейска Федера-
цида бүтээн гаргагдажа байгаа об-
долоо бүхы зүйлүүдтэй 30 гаран
процентынэ, трикотажай 40 про-
центынэ, бүхы мебельни хаданна
ехынэ бүтээн гаргана гэжэ нүхэр
Ламакин хэлэбэ.

Олзоборилгын кооперациин Кир-
гизскэ Советэй правленин түрүү-
лэгшэ нүхэр Г. Тугельбаев үгэ хэлэ-
бэ. Олзоборилгын кооперациин
системэлэхи оройной түрүү пред-
притяинуудай дүй дүршэлэе нэб-
түрүүлгын шухала удхашанартай
байныс заагаад, нүхэр Тугельбаев
энэ шухала хэрэгтэ хүсэд анха-
рал хандуудаггүй байһанайн тү-

ленинн түрүүлэгшэ нүхэр В. П. Ко-
рягин олзоборилгын кооперациин ус-
тавыс эбдэнэн баримтанууд тухай
сьезд дээрэ хэлэбэ.

Захиргаанай аппаратжэ гаргашыс
багадалга шухала удхашанартай
байна. Олзоборилгын кооперацинуудыс
Узбекистанай инвалидуудай
кооперациитэй нэгдүүлбэл, захиргаа-
най гарза жэл соо 3,5 миллион түхэр-
лгөөр хорохо байна гэжэ «Свой
труд» (Узбекискэ ССР) гэжэ арте-
лин правленин түрүүлэгшэ нүхэр
Т. Алаутдинов мэдээсэбэ. Инвали-
дуудай артелинуудыс эмхидхэлэй-
ажакын талаарн бэхжүүлгын зори-
лгоор хэмжээ-ябуулгануудыс
зохёохо, шэнэ цехүүдыс байгуулха
зуураа, инвалидуудай ажалыс хүн-
дэхэхэ механизмууд болон түхэр-
лгэнүүдээр тэдэ цехүүдыс ханга-
ха гэжэ нүхэр Алаутдинов дурад-
хаба.

Москвогай ураннайханай олзобо-
рилгын промсоюзай түрүүлэгшэ нү-
хэр К. П. Аверьяновагай хэлэнэн
үгыс делегатууд эхээр хонирхожо
шагнаа. Наадагшайнуудыс сааша-
дан эхээр гаргаха тушаа асуудал-
да тэрэ эхэ анхарал хандуулан
байна.

Ковёрнуудыс, уран гоёор оёдоһон
элдэ зүйлүүдыс хүн зон эхээр хэр-
гэлдэг болохо байна гэжэ Круп-
скаягай нэрэмжэтэ артелин прав-

ленинн түрүүлэгшэ нүхэр А. К. Ло-
за (Украинска ССР) хэлэбэ.
Үргэн хэрэглэй эд бараас арад
зондо худалдахын тулала олзобо-
рилгын коопераци энэ жэлдэ 10
миллиард гаран түхэрлгэй үргэн
хэрэглэй эд бараас Центросоюзда
худалдаха ёнотой гэжэ

Советскэ уранзохёлошодой Бүхэсоюзна Хоёрдоху Свезд

СОВЕТСКЭ ЛИТЕРАТУРЫН БАЙДАЛ БА ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

А. А. СУРКОВОЙ ХЭНЭН ЭЛИДХЭЛ

Хорин жэлэй саада тээ советскэ уранзохёлошодой Нэгэдэхү бүхэсоюзна стьездын трибунаһа Максим Горькийн ингэжэ хэлээ нэн:

«Хэрбэ» эгээл энэ зал соо бүхы союзна литературыс нэгэдүүлэх талаар эхи нуури табигдаа һань, сьездын һүүлэр манай хүнээр хүндэ ажалыс урагшатайгаар ябуулхын тула бодото нэгэдүүлгын хүдэлмэринэ эхилэ ёһотой болонобди. Имагтал манай орондо, манай оройной арадуудта хэрэгтэй бэшэ, харин бүхы дэлхэйдэ хэрэгтэй хүсэн түгээлэр литературыс байгуулхын тула энэ хүдэлмэринэ саашадан улам хэсэр ба үргэһээр ябуулаха хэрэгтэй болоно. Ингэжэ хэлэлтэй гэжэ би һананаб. (М. Горький, суглуулагдамал зохёолнууд, 27-дохин том, 336-дахин нуур).

Өөрынгөө агуухэ хани нүхэр ба эрилтэ эхэтэй, үнэн сэхэ багшын хэлээн эдэ юрөөлтэ үгэнүүдыс холодоо һанажа, Советүүдэй оройной литераторууд 20 жэлэй турша дотор хүдэлмэрийнэ байна. Тэдэнэ хүн түрэлтэй оюун бэлтгээр байгуулагданын бүхы литературыс байлгууудай уг залуулагданын гэшэбди гэжэ хуулгана ёһоор өөһэдэгөө тоолодог байгаа.

Советскэ оройной литература хадаа бүхы творческо хуби заяагараа, мүн тэрэшлэн өөрынгөө эрхим түлөөлгөншэдэй ажабадалаар арад зоиттоё таһариагүй бүхэ холбоо барисагай. Тэрэ хадаа социалистическэ байгуулагданын, коммунизма да зорико яобан замданын тохёолоһон бүхы шухала олонинтэ-политическэ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадласа.

Оройногго олонинтэ ба политическэ ажабайдалда советскэ уранзохёлошод улам бүрн эдэбхитэйгээр хабаадласа. Арадай тон ехэ этигэл найдабарнида хүртэһэн зуун табин уранзохёлошод СССР-эй Верховноу Советэй, ахадүү республиканыудай Верховноу Советүүдэй, мүн тэрэшлэн, ногагай Советүүдэй депутадуудаар һунагданхай. Үнэрһэн хорин жэлэй турша дотор советскэ уранзохёлошод дэлгэһэн олонинтэ бүхы шухала прогрессивнэ хүдэлмүүдтэ аймагтар эдэбхитэйгээр хабаадласан байна. Дайнай һүүлэрхыншэ жэлүүдтэ советскэ уранзохёлошод бүхы дэлхэйдэ дэлгэрһэн эб найрамдалай түлөө тэмсэдэ эдэбхитэй тэгнээр хабаадласа.

Хоёр сьездын хоорондо үнэрһэн хорин жэлэй турша дотор советскэ литературада угаа ехэ хубилатанууд болоо. Литературада шэн шэн хүнүүд ороһон байна. 1934 ондо ССР-гүй гүшүүд ба кайндлауудай тоо 1500 хүн байгаа һаа, 1954 ондо 3695 хүрэтэрөө олоһорһон байха юм. Нэгэдэхү сьездын үедэ бии байһан литературанууд улам бэхжэжэ, шэн хүнүүдээр нэмэгдэ, литературыс элдэб шэн зохёолнуудтай болоо. Ахадүү арадуудай шэнэ литературанууд урган гаража, саашадаа хүржэһэн байна. Арад зонойгоо нэгдэн оройной хамта, Латвиин, Литвагай, Эстонин, Молдавин, Бессарабска хубин, Буковинин, Закарпатска Украинин, мүн Украинин ба Белоруссин баруун областүүдэй оюун бэлтгэ уранзохёлошодой шэнэ ехэ бүлэгүүд советскэ литературада эрһэн байха юм.

Саг үргэжэ хүржэжэ ба гүнзгүржэ байгаа культурина революци манай литературыс хэлэн арбаад миллион шэнэ уншагшадтай болгоһон байна. Уншагшадтай улам олоһорхотой хамта, урайһайханай литературыс хэлбэлдэг тиражууд аймагтар ехээр ургаа.

Энэ ургалтыншэ шимэ тоонууд эли тодоор харуулжа үгэнэ: 1934 ондо манай орондо ород советскэ урайһайханай литературыс 1852 зохёолнууд 32943 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ. Харин 1953 ондо — 2733 зохёолнууд 159801 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ.

1934 ондо СССР-эй бусад ахадүү арадуудай уранзохёлошодой бэшэһэн 1233 зохёолнууд 7192 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ. Харин 1953 ондо — 1552 зохёолнууд 38526 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ.

1934 ондо СССР-тэ хари гүрэнүүдэй урайһайханай литературыс 348 номууд 4797 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ. Харин 1953 ондо — 420 зохёолнууд 24480 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэһэн байна.

Манай орон дотор классикуудай зохёолнууд илангаа үргэһээр дэлгэрэһэй. Горькийн номууд 80 миллион хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ, Пушкинэй — 70 миллион, Толстойн — 60 миллион, Чеховэй — 40 миллион, Тургеневэй — 33 миллион, Гоголин — 29 миллион, Короленкин, Крыловтой, Лермонтовэй, Некрасовай, Салтыков-Щедринэй зохёолнууд 16-һаа 21 миллион хэлэг хүрэтэр тиражтайгаар хэлбэлдэһэн байна.

Хари гүрэнүүдэй уранзохёлошод О. Бальзак, Жюль Верн, В. Гюго,

Э. Золя, Г. Мопассан, Т. Драйзер, Д. Лондон, М. Твен, Д. Дефо, Ч. Диккенс, Д. Свифт, В. Шекспир, Г. Гейне, В. Гете, Ф. Шюллер, М. Сервантес болон бусадай бэшэһэн зохёолнууд нэгэһэнэ арбан хоёр миллион хэлэг хүрэтэр тиражтайгаар хэлбэлдэһэй.

Энэһэнэ гадна, манай орон дотор дүжэи долоон ород советскэ уранзохёлошодой бэшэһэн зохёолнууд нэгэһэнэ хори миллион хэлэг хүрэтэр тиражтайгаар хэлбэлдэ гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй. Эдэнэй тоодо 9 пөдүүдэй бэшэһэн шүлэгүүдэй номууд ороскоюн. Тинхэдэ Владимир Маяковскийн номууд 23 миллион хэлэг тиражтайгаар хэлбэлдэһэй.

Манай орон дотор урайһайханай литературыс һонирхон уншагшадтай тоо эхүбөөр багсааһын тула тоогоондо аймагтар олон, 300-гад мянга гаран библиотекануудыс хараадаа абаха хэрэгтэй. Эгээл тэдэнээр дамжуулан, хэдэн арбаад миллион уншагшадтай гарта номууд ороно.

Советскэ Союзай арадуудай литературануудай хоорондохой творческо холбоо барисаанай саг үргэлжэ бэхжэжэ байһан тухай нүхэр Сурков тогтоо хэлэнэ. Энэ хадаа культурын талаар манай парти ба гүрэнэй ябуулжа байгаа национальнэ политикын илан мандаланай эли тодо гэршэлүүдэй нэгэн мүн.

Урдань балар харанхы байдалтай, үзэг бэшгэ мэдэхгүй ба үхэн зоболондо даратдажа байһан олон бага яһатан Советскэ засагай үедэ шэнэ ёһотой түхэтэ ажабайдалтай бологоруо хүржэһэн байна. 40 гаран арадууд Октябрьин һүүлэр түрүүшынхэ үзэг бэлтгэһэн болоо. Эдэ бүхы арадуудай национальнэ искусство, өөрын литература хын болгодоод, амжалтатайгаар хүржөөлдэжэ байна. Бүхы ахадүү литературануудай тематикан хэмжээлэшгүйгөөр үргэлжэжэ, мүнөө үсын шухалын шухала асуудалнуудыс тэдэнэй шэнжэһэн харуулжа ябадал гүнзгүржэжэ, зохёолошодой урайһайханар найруулхын тула хэрэгтэй бодото ажабайдалтай баримтануудыс үргэлжэжэ.

Хэрбэ 1934 ондо оройной литературын 481 зохёолнууд СССР-эй ахадүү арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 3529 мянган хэлэг тиражтайгаар хэлбэлдэһэн байгаа һаа, 1953 ондо 1022 зохёолнууд 16007 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэһэн байна.

1934 ондо ахадүү литературануудай уранзохёлошодой бэшэһэн 150 зохёолнууд ород хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 1045 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэһэн байгаа һаа, 1953 ондо 419 зохёолнууд 21427 мянган хэлэг нинтэ тиражтайгаар хэлбэлдэ.

Культуринага байлгуудыс андалдан абалсаха ябадалда ород хэлэнэй ехэ удхашанартай болоод байһанын элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Коммунистическэ партиин эсэн мэргэн национальнэ политикын илан мандажа байха үедэ манай общество дотор ород хэлэн хадаа Союзайманай ахадүү арадуудай хоорондо культурина ба литература байлгуудаа андалдан абалсажа байха, тинхэ хүсэ ехэтэ зэбсэгэй хүндэт үүргэ дүүргэжэ байна. Ород хэлэнэй энэ үүргэ дайнай хүрэтэрхү жэлүүдтэ яахадаа улам ехэ болоо гэхэдэ, СССР-эй ахадүү литературануудай уранзохёлошодой номуудыс хлын саана улам ехээр һонирходо боложо байна, харин тинхэ гэдэ номуудыс мүнөө дээрэ ород хэлэн дээрэ болгожо хэдгэнэ ориууланууднаа олон хари хэлүүд дээрэ дам оршуулагдана бишу. Ахадүү литература бүхэн, гэжэ тэрэ хэлэнэ, оройной классикска ба советскэ литературыс дүй дүршальне имагтал өөрынхээрэ дамжуулан абаланын хэндшэ элигэ. Бэшэн эдэ орходоо хүгжэниг, урланш инлэдэ баян реалистическэ прозотой байһан украинска, латышска, мүн зарим талаараа грузинска, армянска, эзербайджанска литературанууд хүгжэлгынгөө советскэ үедэ өөһэдэгөө национальнэ уг заншалыс дахахатаяа хамта, оройной классикска ба советскэ литературан дүй дүршэл ба уг заншалыс шудалһаар ябаа.

Нэгэдэхү сьездын болохо үедэ проза ба драматургин талаар бүрн һаяхан эхи татажа байһан ахадүү арадуудай литературанууд хари ондоогоор хүржэһэн юм. Тинхэ литературауудта, тэдэнэй тоо хэдэн арбаад юм, оройной проза ба драматургин хадаа (дэлхэйн литературыс классикска баялгунуудыс ашаглахатайн хамта) творческо дүй дүршэл залуулан абаха эш үндэһэниин байһан юм, мүнөөшэ байһаар заанда.

Хоёр сьездын хоорондо манай олонациональнэ бүхы литературыс хүгжэлтын эгээн ехэ дүшүүдэй нэгэһэнэ юуб гэхэдэ, манай ахадүү арадуудай литературануудай хоорондохой творческо холбоо

барисаа ба бэе бэдээ үзүүлдэг аша ехэтэ нүлөөниин улам бүрн уржа байна. Энэ хэрэгтэ ахадүү уранзохёлошодой бэе бэвэнгэ бэшэһэн зохёолнуудыс оршуулакса ябадал тон ехэ үүргэ дүүргэһэн юм.

Энэ турша соо ахадүү литературануудай олохон классикуудай бэшэһэн зохёолнууд саг үнгэрхэ бүрн улам һайн шанартайгаар ород хэлэн дээрэ ба ахадүү арадуудай хэлэн дээрэ болгон оршуулагдан байха юм.

Ород хэлэн дээрэ ба ахадүү арадуудай хэлэнүүд дээрэ болгон оршуулагдажа мүнөө үсын советскэ уранзохёлошодой һайн һайн зохёолнуудай тоо улам олоһорһонхой.

Манай бүхы ахадүү литературануудай хүгжэлтэ оройной классикуын ба мүнөө үсын оройной литературыс дүй дүршальнэ удхашанарыс үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, бүхы литературысда, тэрэ тоодо ородшыс литературада ахадүү литературануудай классикуудай агуухэ зохёолнуудай, мүн тэрэшлэн мүнөө үсын зарим нэгэн элигэ ехэ уранзохёлошодой бэшэһэн номуудай үзүүлдэг ашата нүлөө бидэнэр айхабар ехэ омогорхолтойгоруо, манай бүхы амжалтануудай түлөө баяртайгаар тэмдэглэхэ байнабди.

Ахадүү литературануудай уранзохёлошодой номуудыс оршуулхэ хэрэгтэ советскэ литературыс элигэ мастернуудай хабаадласагай байһанын тэмдэглэхэ зуураа, энэ шухала хэрэгтэ заримдаа шадабарт багатайшэ хүнүүд оросконо гэжэ элидхэлшэ зааб.

Уранзохёлошодой хоёрдоху сьезд хадаа тон шухала культурно-политическэ хэрэг боложо оршуулхын хүдэлмэринэ эмхитэй гуримтай болгохын Союзай правленийн шэнэ составта тон хатуугаар захиха эрэгтэ.

Советскэ литературыс хлын саана уншагшадтай улам ехээр һонирхожо байһан тухай гэршэлэн тоо баримтануудыс элидхэлшэ харуула.

Советскэ уранзохёлошодой нэгэдэхү сьездын болохо үедэ манай уранзохёлошодой бэшэһэн 97 номууд хари хэлэн дээрэ оршуулагдажа гаралан байгаа.

1945 онһоо эхилэдэ, 1953 он хүрэтэрхү болзор соо үшөө хүсэд бэшэ мэдэһэнэй ёһоор арадай демократин ороноудта ба капиталистическэ гүрэнүүдтэ 900 гаран советскэ уранзохёлошодой номууд 44 хэлэн дээрэ оршуулагдажа, 9 мянгаад дахин хэлбэлдэһэн байна. 1951—1953 онуудай турша дотор хлын саана советскэ урайһайханай литературыс 94196 мянган хэлэг номууд хэлбэлдэһэн байна. Хлын саана манай литературыс хэды олон уншагшадтай болохын эсэн дээрэһэ хаража болоно. Арадай демократин ороноудта ба арадай Хитада советскэ урайһайханай литературыс эгээн ехээр оршуулагдажа байһанын элигэ. «Хүйтэн дайн» гэдэгэй хэдгэ, манай литературыс капиталистическэ ороноудай олонинтэ уншагшадта хүрэхэ ябадаллан ушаруулагдажа хэдэн олон түбгэ наалтануудай байбашыс, дайнай һүүлэрхү жэлүүдтэ манай номууд Австрида, Ангилда, Аргентинэдэ, Бирмэдэ, Бразилда, Голландида, Данида, Индида, Италида, Ливанда, Мексикэдэ, Норвегидэ, Пакистанда, США-да, Уругвайда, Финляндидэ, Францида, Швейцарида, Швецида, Японидо болон бусад олон ороноудта оршуулагдажа хэлбэлдэһэн байха юм.

Манай литературыс уншагшадтай тоо арадай демократин ороноудта байһан хэлэн арбаад миллион уншагшадтаа, мүн тэрэшлэн капиталистическэ ороноудай хэлэн миллион уншагшадыс оруулалсахада, хоёр дахин шахуу олоһорһон байна.

Дэлхэйн бусад литературануудай дулда манай литературыс мүнөө үедэ онсо шухала үүргэ дүүргэжэ байламын бидэнэр холодоо һанажа ябаха ёһотойбди. Манай литература хадаа гэрэлтэ һайхан хэрэгтэй, үнэн зүб идэйнүүдэй, хлын саана ажалшадтай дайшалхы эршэ зоригтой эш үндэһэниин, харин гүрэнүүдэй түрүү прогрессивнэ уранзохёлошодой творческо дүй дүршэлөө олодог гол гуламтан болонохой.

Манай литературыс хүгжэлтын түхэдэ хабаатой бүхы юумэнүүдыс, социалистическэ реализмын методые болодо дээрэн урайһайханай зохёолнууд дотор хайшан гэжэ хэрэгтэ байһанын харуулан бүхы юумэнүүдыс арадай демократин ороноудай литераторнууд тон ехээр һонирхожо байдаг. Эгээл тинхэлэ өөрынгөө хэлэн ажалай түлөө Советүүдэй оройной литератор бүхэн тон ехэ харюусалгатай гээшэ. Мүн тэрэшлэн манай литературанда боложо байһан үзэгдэлүүдтэ сэгнэлтэ үгэлэн шүүмжэлгэшэ, шэнжэлгэшэ ба уранзохёол-

шо бүхэнэй үгэ бүхэниниин тон ехэ харюусалгатай юм.

Манай хани нүхэлтэ, капиталистическэ ороноудта ажаһуудаг прогрессивнэ уранзохёлошодо советскэ литературыс творческо дүй дүршальтэй ехэ һонирхолтой байһанын мүн лэ элигэ.

Хани нүхэдэйманай эрхим һайн зохёолнууд дотор мүнөө үсын тэндэхи капиталистическэ ёһо гуримыс хурсаар, эбсэһэгүйгөөр шүүмжэлһэн зүйлнүүд байһаһаа гадна, тэдэн дотор прогрессивнэ, үнэн зүб ёһо гурим баримталһан идэйнүүд, һанал бодол ба образууд яһала бин.

Элидхэлшэ хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалхын Агуухэ дайнай жэлүүдтэ советскэ литературыс дүүргэһэн үүргэ тухай саашадаа хэлээ. Эдэ жэлүүдтэ СССР-эй бүхы ахадүү арадуудай уранзохёлошод советскэ патриотуудай нэгэдэмэл дайшалхы отряд болон жагсаһан байна. Дайнай түрүүшын үдэрһөө хойшо мянга үлүүтэй советскэ уранзохёлошод (Союзай бүхы составай гурбанай нэгэһэнэ олонинтэ) дайлагдажа байгаа Армин ба Далайн-Сэрэгэй Флотой эргэдэ һайндурараа ошоо һэн. Советскэ уранзохёлошод Эсэгэ ороноо хамгаалхын Агуухэ дайнай бүхы фронтнууд дээрэ—Хара далай-һаа Баренцова далай хүрэтэр, геор-горлоудыс хамгаалгашадтай дулда, үйөөгөө багша арадай баатар сэрэгшэд-партизануудай дулда гартаа буу гү, али фронтотой журналистын карандаш ба блокнот баарин ябажа, өөһэдэгөө зохёолнуудай георинүүдтэй, уншагшадтай хамтадаа дайнай хэсүү бэрхэтэй замуудаар алхалһан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалхын Агуухэ дайнай үедэ һаа бараһан Аркадий Гайдарай, Владимир Ставскийн, Юрий Крымскийн, Сергей Диконскийн, Борис Левиний, Михаил Чумандриной, Борис Лапшиной, Захар Хацевичийн, Сергей Семеновой, Александр Афиногеновий, Евгений Петровой, Джек Алтаузеный, Иосиф Уткинай, Окска Деснягай, Степан Тудорой, Татуд Гуриний, Александр Гаврилюгай, Фатых Каримай ба мүн хоёр зуу таран ондоо зохёолшо нүхэдэйнгөө — ахадүү олон литературыс уранзохёлошодой алдар гэрэс сэдхэлдэһэ нангингээр хадагалжа ябанабди.

Дайнай үедэ советскэ хүнүүдэй үүхсэһэн патриотическэ агуухэ дэб-жэлтэй тэдэ маргаташагүй жэлүүдтэ бэшгэлшэ зохёолнууд дотор сэдхэлтэй баяр бадаруулма эрлэхэр зоримгойгоруо, үнэн сэхээр харуулагдан байха юм.

Манай литературыс «дайнай үедэхи хуби заяас» буржуазна литературыс «сэбэр искусствода» алба хэгшэдэй хуби занаштай жэшэбэл, тунгалаг эрлэ байһан харанхы хоёр мэтэ тад ондоо байна. Фашизмын саг зуура үндын бодоод Францида ба Ангилда хосорлой аюул тохёолдуулжа байһан жэлүүдтэ, эгээл үнэн сэхэ литераторнууд-демократууд лэ өөрынгөө арада үнэн зангараа үлөө һэн. Тэндэхи ондоо олоншог хүнүүдыс абаад харабал, нэгэ һаа Лондондой болон Коventринын бомбодоулан һинүүнүүдыс аюулгүйгөөр үнэгэрхын тулада океанай саана арилһан гү, али «шэхэ дүлин байжа», бооголошотдой урда борьбо дээрэ бохинон гү, али өөрынгөө гуурныс будилгарагшадтай мэдэлдэ барлаж ёһоор убайгүй үгэлэн байгаа.

Зохёолнуудыс дүлгэмэ хурсаар найруулдаг горьковско алдартыс уншагшад Эсэгэ ороноо хамгаалхын Агуухэ дайнай жэлүүдтэ эхэхэн бүлэг советскэ уранзохёлошодой ажал-ябуулгашад гайхамшагаар нэбтэрэн хүгжэһэн байна. Илья Эрнбургын пэмфлетүүдэй дүлгэ мүнүүдын Союз доторхи ба хлын саанахи олон миллион хүнүүдэй дураасхалда мүнөө хүрэтэр маргаташагүй байдаг. Борис Горбатовай үнэнөөр ба хурсаар найруулан зохёолно «Нүхэтэ бэшгүүдыс» мүнөөшэ сэдхэлтэ долгисуулангүйгөөр уншахын аргагүй. Блокандын үдэрнүүдтэ Ленинградыхидай үзэһэн тон бэрхэтэй, баатар багыата ажабайдалыс Николай Тихоновой, Всеволод Вишневскийн публицистическэ статьянууд дотор, толидо гаргаһан шэнги тодоор найруулагдан харуулагданхай. Олон арбаад миллион хүнүүд Васильий Гроссманай гайхамшаг очеркунуудыс уншажа, Сталинградые хамгаалагшадтай алдартыс һайхан багыас ойлгоо, мэдэрэ бэш гү.

1942 оной најар, Сталинградта туласа дайсанай орожо ерэдэ байхада, М. Шолоховой бэшэһэн «Зобүүрхэлгын наука» гэжэ уран хурса раскэс бүхы орон соо суурхан дулдаа бэлэй. А. Толстойн, А. Фадеевий, Л. Леоновой, К. Фединий, В. Ивановой, П. Павленкийн, В. Ландсий, Д. Заславскийн, В. Ставскийн, К. Симоновой, Б. Полескойн, Б. Галшиной, Я. Судрабальскийн, Р. Кочарай, В. Васи-

левскаягай, Я. Галанай ба бусад советскэ уранзохёлошодой сэрэгтэй үсын зохёолнууд, очеркунуудыс хараада абангүйгөөр дайнай жэлүүдтэхи советскэ литературыс ёһотой эрлэхэр сэгнэжэ шалагдахагүй.

Дайнай үедэ прозын ба драматургин талаар сэрэгтэй темэтэй зохёолнуудыс бэшэһэн манай уранзохёлошодой дүй дүршэл нарин гэгшээр шэнжэлжэ үзэгдөөгүй ба согологдоогүй байһанын ехэ гэмшлэтэй.

Саашадаа нүхэр Сурков үргэн олон советскэ уншагшадтай дулда өөһэдэгөө зохёолоор хүндэтэй бологшотой, олонациональнэ советскэ литературыс түлөөлгөшэдэй—прозагүүдтэй, пөдүүдтэй, драматургүүдтэй, публицистүүдэй зохёолнуудыс тоолон дурдаба. Тус тус уранзохёлошодой творческо арга метод тушаа дэлгэрэнгүүгээр тогтон хэлээд, тэдэнэй зохёолнуудыс шэнжэлһэн, советскэ литературыс идэйнэ ба уран найруулгын талаараа хэр ээргээр урғаншэ харуулан байна.

«Партийна организаци ба партинай литература» гэхэн статья соогоо В. И. Ленин табин жэлэй урда тээ ингэжэ бэшэһэн юм: «Литература хэрэг механистеск ёһоор тэгшдэхгэдэ, адилдхалгада, олонинтэ үсөөһидөө мэдэгдэхэ ябадалда оросогүй байдаг», «эпэ хэрэгтэ өөрын үүхсэл эхээр бадаруулжа, тус бүрин дүй шадбарныс, ухаан бодолой ба һанашалгын, формо ба удхын талаар үргэн ехэ арга боломжо хангаха шухала».

Манай литературыс хүгжэлтөөр мүнөө бодото дээрэ баталагдан гэршэлгэһэн, Ленинэй эдэ үгэнүүдын социалистическэ реализмын арга методые тодорхойлон зохёохо ёһо баримталгын хажуугаар, элдэб шөгмөлнүүдэй бии байха, тэдэнэй хоорондоо творческо ёһоор мурсысхэ арга боломжыс, али нэгэн шгэлтэй үлүү һайн тухайда дискуссин гуримгаар зүбшэн хэлсэхэ арга боломжыс хараалдаг байха юм.

Ажабайдалай үзэгдэлнүүдыс, хүнүүдэй зан ябадалыс алдар сэгнэжэ уранзохёлошодыс ойлгоһон ба мэдэрһэн юумынгөө үр дүнүүдыс уршаар бэшэжэ образдо оруулхадаа угаа олон янзаар найруулдаг байна. Прокофьевыс Сельвинскийн, Миршкарныс Турсун-Задельнэ «почеркуну», «шүүдэһэй тааралдлаар», асуудалыс толион харуулдаг аргаар хэзэһын алдангүй илгаруулжа болохоор байдаг. Гэхэ зуура «зохёолнуудайнгаа» удхагүй, хоохон найруулгаар юрэнхы болгодон тааралдаг ба нилэлдэг баруун тэхин мүнөөшэй модернистүүдыс бэе бэһэнгөө илгаруулхаар бэшэ шахуу байдаг юм.

Советскэ литературадахи һайн талатай геор тухайда сьездын урда тээ болоһон дискуссин дүнүүдыс тобишоор согсолхо зуураа, нүхэр Сурков ингэжэ хэлэбэ: Фадеевий, Гайдарай, Островскийн, Полевскийн номууд, Илья Галшиной «Дүрбэдэхү үндэр», Зоя Космодемьянска тухай, Александр Матросов тухай, мүн манай үсын бусад үнитэй георинүүд тухай зохёолнууд һонирхондон уншагдадаг, залуу уншагшадтай зүрхэ сэдхэлжэ татадаг, юундэ гэхэдэ: «идеальнэ геор тухай һанаашалдаг педантунуудай хорото номлолнууднаа тад ондоогоор, мүнөө сагай болото хүнүүдыс, шэнэ абари зангай, шэнэ ёһо заншалай, хубин ба нинтын харилсаануудта хамаатай шэнэ ёһо гуримнуудай бүрилдэжэ байһан үсын хүнүүдыс харуула.

Сатирическэ ба муу талатай образ зохёохо асуудалыс шэнжэлжэ зуураа, хабаата иноуруудай аарг ба ариун шэнжэнүүдтэй гү, али зохёолнотын нинтын шэнжэ байдалтай тааралдаха респондүүдыс үгэжэ шадагдахагүй тухайда, үгэжэ гэхэдэ һаа, хоротой болохо байһан тухайда элидхэлшэ заагаа. Литература зохёолой һайн талатай георин образ ба шэнжэ тухэлдэх түүрү ба гэгдэһэн юумэнэй гү, али түүрү ба «орын» юумэнэй илгада хизаарлаха гэжэ һэдэ һаа—тинхэл хоротой байха болоно. Ямаршыс хизаарлалта образыс гү, али номыс хоохон хубхай болгожорхидог, үнэн бодото юумые дидактическэ заабарилшагаар holistic ябадалда хүргэдэг байна.

Нүүдэй хорин жэл соо, тухсайлан хэлэбэл, дайнай хойто тэххи жэлүүдтэ, манай уранзохёлошодой харуула зохёолнон, гүрэнэй ехэ ажал-ябуулгашадтай, наукин, искусствын ба литературын ажал-ябуулгашадтай образууд тухай хэлэбэ, тинхэ зуураа түүхэдэ хүнэй дүүргэдэг үүргыс бургуулаар, хазгайруулжа харуулан ушарнууд илангаа драматургин ба кинодраматургин зохёолнууд дотор олохон үзэгдэлгэ байжа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Советскэ литературыс үүргэ тухай манда парти ингэжэ һануулаһан байна:

«Советскэ литературыс зорилгоно юуб гэхэдэ, залуушууныс зүбөөр хүмүүжүүлхэдэн, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ харюусахадань, залуу үсмындыс согтой солбоноор, өөрынгөө хэрэгтэ этигэдэг, һаад түбүүдтэдэ айдлагүй байхаар, али бүхы һаад түбүүдтэдэ зайсуулхын тула бэлэн байхаар хүмүүжүүлхэдэн гүрэндөө туһалха ёһотой».

Манай литература энэ агуухэ түүхэдэ зорилгоно нэрэтэй түрэтгээр дүүргэһын тула «идеальнэ геор» гү, али «идеальнэ хүнэй» образыс бин болгоһын замаар дабшаха ёһотой.

Манай литература тинхэ халирхай замда ороо һаа, тарахагүй муу гаар туйрбан бэшэхэ, бодото байдалыс ойлгон мэдэхын орондо «хоохон үзэл баримталан», дидактическэ номлол хэжэ мунхихын аюулда орохо байна.

Манай залуу үсын хүнэй хуби заяагаа һаажалган адилдхалхыс бодото образуудай хүсэһын үнэн болото байдалһаа, «тинхескэ орошон байдалдах тинхескэ түхэл шэнжэ нүүдыс» зураглан харуулдаг ёһоонуудта тааруураг тэдэнэй тинхэ нүүдэй хүгжэлгөө эшэ үндэһэтэй байдаг.

Үнэрһэн хорин жэлэй дүнүүдыс согсолхо, манай ябажа гаралан замыс маша ехэ баяртайгаар ба омогорхолтойгоруо тэмдэглэхэ зуураа, элдэб язын илэйн харина нүлөөнүүдэй үзэгдэлнүүдтэй хатуу шагаар тэмсэһэн зам мүн байһыньс хараада абаха ёһотойбди гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Литераторнууд тинхэжэ тэмсэхэдэ, Коммунистическэ партиин

СОВЕТСКЭ ЛИТЕРАТУРЫН БАЙДАЛ БА ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ А. А. СУРКОВОЙ ХЭНЭН ЭЛИДХЭЛ

(Түгээхэл)

Литературын практикада болон теорид үзэгдэн байсан харша наашалгаануудыг шэнжэ тэмдэгүүд пролеткультувиштын, рапповска ёноной хэтэрхы мушлалгын эгээн муу үзэгдэлүүдсээ нэгжээжэ байһан шүүмжэлэлэй «зүүнэй тала баримталгын» арга методууд дотор үзэгдөө ён. Хорого энэшьс шэнжэ тэмдэгэй тинмэ амар халажа үзэгдэгүй байһы ойгохын тулада А. Белк мэтын «шүүмжэлэлэй» шурган оройон «Октябрь» гэжэ журналай критикан талгайг хараа шугамыс наабал хүрэхэ байна. Литературын түүхэд, практическа критикэд «шэнжэ рапповщина» хадаа вульгарна социологизм, алибаа примитивизм ба бусадлай наашалгаанууд дотор үзэгдэн байха юм.

Манай литература олонинтн сар үргэлжэ тэмсэжэ багтай болоһон тортойг эхэ дайсанһын буржуазна партияанизм байгаа.

Элдхэлнэ хадаа критигүүдэй ба литературоведүүдэй ажал-ябуулгыс шэнжэлэн харуулна. Ород литературын түүхэ тушаа эхэ эхэ худалмэришүүд, англиска, француска, немцкэ болон бусад литературануудай түүхэ тушаа олон том номууд эгэлдэнхэй. Үнэрһэн үсын тон эхэ уранзохёлошодот, критигүүдэй зориулагдан, классигүүдэй найруулгын онсо илгаас, хэмыс, мэртэжэлыс шүүмжэлхэ асуудалнуудта зориулагдан монографическа эмхэтэй горьтойг зохиолууд хэблэдэн гараа, хэблэгдэжэньс байна. Тезд, советскэ литературын асуудалнууд шилээд багаар шэнжэлэгдэ.

Литературын ямар-нэгэн үзэгдэлүүдэ гү, али зохиолнуудыс хэблэгдэ үргэсөөр зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэе шухала байһыс нүхэр Сурков онсолон тэмдэглэнэ. Хэблэгдэеи ямарын рецензианс литературын зохиол тушаа эгээн нүүлһан ба ёроо хүртэснэгүй шиндхэбэри мэтээр харадаг худал хуурмаг навалыс болуулаха хэрэгтэй. Сэгналһын хүндтэй байһаныс статягай гү, али рецензиан хэблэгдэн баримтаар лэ толорхойлогүй, харин критигэй наамжын гүнзгэй, зүб байһаар толорхойлох ёһотой. Зохиолһын ажалай уранхайханай шартта бүри эхэ эрилтэ табиха шула байһан тухай элдхэлнэ хуули тэрэвлэн тогтон хэлээ.

Элдхэлнэ хадаа зүрилдөггүй байһын «теорис» гэдэгэй хоротой байһан тухай хэлэнэ. Энэ «теорис» болог байдалай хүржэлтын хуули ёһонуудта зүршэнэ.

Критигүүдэй ба литературоведүүдэй худалмэриэнэ эрид найжа-вуулха, Наукануудай академнин институтуудыс мүнөө сгайг литературын дүй дүршял согсолонгын эхэ асуудалнуудыс шиндхэлгэдэ дэжэ болгохо, журналууд болон газетүүдтэ литературын теори ба түүһын асуудалнуудыс, мүнөөнэй критикэ ба библиографин асуудалнуудыс толион харуулаха, хэблэгдэлгэй критикэ ба литературоведенин редакцинуудай ажал-ябуулгыс найжаруулаха, литературын теори ба түүһын асуудалнуудыс шэнжэлэн яруулагда зориулагдан тухай журналыс бин болгохо гэшэ — литература худалмэриэнэ эгээн шухала нэ участогыс найжаруулахын тулада абаха ёһотой түрүүһын эмхэжүүд болно.

Следигүүдэй хоорондох үедэ советскэ литературын үнэхээр туйлаһан нилээд эхэ амжалтанууд хала тэрэнэй дутагдалнуудыс тон үргэсөөр, тон эхэ эрилтэтэй байһаар шэнжэлэн хаража үзэхыс буруушаангүй, харин зүбшөөн гэшэ. Хурдан түргэсөөр хүгжэжэ байһа манай бодото байдалаа, уншагшадтай сар үргэлжэ эхэ боложо байһа эрилтэгүүдхэ советскэ литературын гэгдэжэ ябан тухай сьездын трибуна дээрһэнэ хэлэнгүй гараха эрхэгүбди. Бидэнэр манай литературын дутагдалнуудыс эрид шагаар, шууд эхээр шүүмжэлхэ ёһотойбди. Тинхэдэ, манай литературын арга боломжотой үнэхээргүй нигилистическэ ибадалыс үндлэнэ болгохогүй, харин манай литература бэлнтэй зохиолһотой отрядтай, творческо

эхэ дүй дүршэлтэй, болбосорһон литература байһан, манай литературын шиндхэжэ байһан ба шиндхэжэ байгаа зорилгонуудһаа бүри ороёо эхэ зорилгонуудыс бөлүүлжэ шадаха байһан ябадалыс энэ үндэнэ болгохо хэрэгтэй.

Литературын зорилгонь ямар байһаб гэхэдэ, манай үсын хүнүүдэй найн найхан бүхы талынь харуулжа хүнүүдэй ухаан боллодох, нанал сэдхэлдэх капитализм үлэгдэлүүдэ, ажабайдалай бүхы дутагдалнуудыс ба гурим багатай зүйлүүдэ зорилго түгэлдэрөөр эрид шууд шүүмжэлжэ, коммунизм байгуулагшын абарн зангай бүрилдэгдэ туһалха хэрэг болоно.

Түүхын хүгжэлтыс үзэгдөггүй түргэн болгоһон советскэ хүн удаан хүлээхэ дурагүй юм. Советскэ хүн өөрөөнь боируулаа асуудалнуудыс бүри эришмэтгээр, бүри сар дарылан харуулахыс литературһаа хүсэнэ, советскэ хүн ажабайдалыс ба тэмээлынь минл «урдшалажэ» тэмдэглэдэг хүн байһаар уранзохёлоһыс хараха гэжэ хүсэнзгүй, харин барилгашыс шэнэ үзэл бололоор, баяжуулдаг, тэрэндэ шэнэ юмзүмүүдыс харуулаа хүхэрһыс ба соратингын, эрээдүйн байдалыс шэнжэлэн харуулаага байхыс тэрээшэй хүсэнэ.

Манай номууд олохон ушарта уншагшын ханаанда юуид таарана гү гэхэдэ, тэдэн соо советскэ мүнөөнэй байдал нэгэ талаһаа харагдана, мүн манай дундаһаа олохон зохиолһод бидэнэй түрүүһинхидэй-классигүүдэй уг заншалыс дахажа шаданагүй гү, али дахахаһаа айна, өөһэднэгөө номууд дотор проблемэ гү, али материалыс хэсүүлэн, олохон ушарта хүниис эхэлтэ найһаар харуулаггүй, түүхын байдалыс «гурбан тээһэн» — бүхы талаһаань, духовно бүхыс баялгитайн, нитинь ба хубинь хэрэгүүдэй нэгэн байһаар хүниис харуулахаһаа айна.

Шүлгүүдыс болон проза уншагша, театр ба кино харагша элдэб янзын жанруудыс — романуудыс, повесть болон расказуудыс, эпическэ поэмэнуудыс, гражданска ба личнэ лирикэ, трагеди болон драмыс, тон хурса шанага сатира, ажа-уудалай хүжоун комедие советскэ литературһаа хүлээнэ. Ямарыс зохиол болбол ухаан болоһоныс эхэ хэмжээндэ хүрэхөөр, зохиолнуудай уранхайханайн шанар тушаа угаа эхэ болоһон эрилтэдэн хүрэхөөр байха ёһотой гэгэн эрилтэ уншагша табиха эрхэтэй.

Манай литературын бодото байдалыс юу эринэб гэхэдэ, ажабайдалыс бүри гүнзгэгээр шэнжэлэн харуулахыс уранзохёлоһоо эрид шууд эринэ. Ажабайдалыс хажуу талаһаа минл адалан харагшын үүргэ баримталха гэшэ советскэ уранзохёлоһоо хуурмаг муу үүргэ болно. Советскэ уранзохёлоһоо хадаа бодото байдала боложо байгаа юумыс, номойн материал болохо юумыс минл ажалган харуулагша бэшэ, харин тэрэ бодото байдала хабаадалсаһа мүн. Обществн ажабайдала эзэн ёһоор хандаха гэшэ уранзохёлоһын партианай байдалыс нэгэн шэнжэ тэмдэг болно.

Коммунистическэ парти болбол олонинтэ арад зоние коммунистическээр хүмүүжүүлгэдэ өөрингөө эдэхитэй туһалагша гэжэ, хуушан юумэнэй үлэгдэлүүдтэ эсэргүү тэмсэлдигнэ эбсэг гэжэ, советскэ хүнэй ажабайдалахыс ба зан абарилхыс шэнэ юумыс согсолдог арга гэжэ литературыс тоолодог. Зүгөөр, бүгдэндэ хабаатай ишнэ зорилгонуудыс шиндхэхэ зуураа, искусствн адилрхуу халбаринуудай ургалтаһаа дулдыдан хүгжэлгэ литературын эгэл тэдэ халбаринуудыс болон жанруудыс онсо тэмдэглэн харуулаха хэрэгтэй. Драматургин ба кинодраматургин талаар, дуу-хүгжэмэй творчествотой холбоотой поэзи халбаринуудай талаар хэдгэхэ хүдэлмэридэ уранзохёлоһотой онсо аңхалар хандуулагдаха ёһотой. Энэ участогүүдта бидэнэй гэгдэжэ байһаннай илангаһаа эли юм. Энэ гэгдэжэ искусствын тон шухала, эгээн олонинтн халбаринуудай хүгжэлгыс хаатуула, харин театрын, киноной, дуунуудай шэнжэ шанарыс

ямар байдаг бэ гэхэдэ, эдэнэй ашаар литература зохиол олон арбаад миллион хүнүүдэй дунда эгээн түргэсөөр ба үргэн эхээр дэлгэрдэг байха юм.

Нитын организацн болохо уранзохёлоһотой Союз литературала партиан ийдинүүдыс нэбтэрүүлгэшэ, литературыс уранзохёлоһотой хамтаараа хүтэлбэрилдэг арга мүн. А. М. Горькин үүсхэлээр байгуулагдан уранзохёлоһотой Союз энэ үүргэс хорин жэлэй туршада бөлүүлжэ байгаа.

Бүхэсоюзна сьездын урда тээ бүхы орон соомнай республиканууд дотор уранзохёлоһотой сьездүүд, обласгүйнууд ба хизаарнууд дотор уранзохёлоһотой конференцинууд болоо. Тэндэ үргэн шүүмжэлэлэй ба өөргөө шүүмжэлгын бодото демократическа ороһон байдала 1.300 гаран уранзохёлоһод, Союзай бүхы составай гурбанай нэгэ хубинь, элдхэлнүүдыс болон нэмэлтэ элдхэлнүүдыс хэлэн ба үгэ хэлэлэн байна.

Олохон хүнүүд үгэ хэлэхэдэ уранзохёлоһотой Союзай худалмэриэн олохон талыс, тэрэнэй тоодо мүн эмхидхэлэй худалмэриэн шангаһаань шүүмжэлэе. Олохон ушарта хурса шанага байһан энэ шүүмжэлэл-худалмэриэнгөө алау дутуунуудыс эрид шууд заһаха аргаар Союзыс бэхжүүлхэ хэрэгтэ сүм хандуулагдан байһа.

Сьезд эээр ба сьездын һүүлээр литературын хамтаараа шиндхэхэ зорилгонууд эхэ байна. Ээ зорилгонуудыс бөлүүлхын тулада советскэ литературнуудай бүхы коллектив хүсэлэй оролдогто гаргаха ёһотой болоно. Сьездүүдэй хоорондо уранзохёлоһотой Союзай гшүүдэй тоо хоёр үлгүтэй дахин олон болоо. Зүгөөр шэнэ номуудай тоо нилээд багаар олошорһон байха юм. Литература худалмэриэнгөө болиһоһон хүнүүд ССР-гэй гшүүдэй дунда үсөөн бэшэ бин.

Сьездүүдэй хоорондох үе соо литературала олохон шэнэ хүнүүд эрээ. Тингэбшыс уранзохёлоһотой наһыс дунда жшээгээр абал 10—15 жэлээр нэмэһэн, харин 30 хүртээр наһайг залуу уранзохёлоһотой тоо хэмжээн эхээр хорһон байна. Энэ юун гэгэн удхатай гэхэдэ, бэлнтэй залуушуулыс литературала хабаадлуулан оруулаха зорилго бидэнэй урда эрид шууд табигдаад байна. Эдэндэ ямар услови байгуулагдаха ёһотой гэхэдэ, залуу бэлнтэндэ аңхалтай найһаар хандаха, энэнтэй хамта, залуушуулай бшээжэ литературала ороһон уранзохёлоһотой шанарта тон шанага эрилтэ табигдаха эрэгтэй.

Аха үсын литературнууд хадаа литературын үлгөөдэрэйнь түлөө, ондоогоор хэлэхэдэ, литературна залуушуулыс хүмүүжүүлгын түлөө сэхэ харюусаха уялгатай, энэндэ манай сьезд аха үсын уранзохёлоһотой анхаралыс илангаһа эхээр хандуулаха ёһотой. Манай литературнууд А. М. Горькин жшээс абажа, өөрингөө дүй дүршэлыс залуушуудта бүри эхээр дамжуулан үгэхэ, бэлн түгэс шэнэ шэнэ хүнүүдыс литературала хабаадлуулаха ёһотой.

Түгээхэлдэ элдхэлнэ нигэжэ мэдүүлэ:

— Советскэ литературын туйлаһан амжалта, манай орон дотор ба хылын саана тэрэнэй зохиолнуудай угаа эхээр дэлгэрэн ябадал дэлхэйн ороноудта шэнэ геройн—советскэ хүнэй илалта түгэлдэрөөр даһшан ябаһыс харуулна.

Советскэ уранзохёлоһод эгээн түрүүн ямар юумэндэ аңхараһаа табиха ёһотой гэхэдэ, талһалгарягүйгөөр хүгжэлгэ советскэ ажабайдалай үндлөөр хүнүүдэй үдэр бүри хүмүүжүүлгэдэг шэнэ шэнжэ, шанарнуудар энэ герой литературын зохиолнууд дотор баяжаха ёһотой.

А. А. Сурковой элдхэлэй һүүлээр сьездын нэгэдэхи заседани дүүрбэ.

Советскэ уранзохёлоһотой Бүхэсоюзна Хоёрдох сьезд декабрин 16-да Союзуудай Байшангай Колонно зал соо худалмэсэ үргэлжүүлхэ байна. (ТАСС).

Францин Правительствода Советскэ Правительствон эльгээһэн ното

Декабрин 16-да СССР-эй Гададын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов Франциһаа СССР-тэ байдаг Посол г-н Л. Жокстой уулзажа, Францин Правительствода СССР-эй Правительствон зориулһан нимэ нотыс тэрэндэ барюулба:

«Парижска хэлсэнүүд» гэдгыс баталалга дээрһэнэ харагдан Француска Правительствон ябуулануудынь «Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Француска Республикнн хоорондо союз ба харилсан туһалалсага тухай баталалган Договорой» ёһоор Францин даажа абанан уялгануудта үндлөөрөө зүршэнэн ябадалда Францин Правительствон анхаралыс хандуулаха шухала гэжэ Советскэ Правительство тоолоно.

Антигитлеровскэ коалицин бусад гүрэнүүдтэй хамтадаа хүсээс нягтаар нэгдүүлжэ, Европн арадуудай нитэ дайсангай—гитлеровскэ милитаризмда эсэргүү хүшэр хүлдэ тэмсэлэ Советскэ Союз Франци хэжэ байһан 1944 оной декабрин 10-да, дэлхэйн хоёрдох дайнай эсэстэ энэ Договор баталагдан юм. Советскэ болон француска арадууд эрхм хубуудтай шуһаар баталхадан Франко-Советскэ Договор хадаа германска милитаризмн зүгһөө шэнэ агресси хэжэ аргатгүй болгоһын тула, тин Европодо шэнэ даие уришлалан болуулахын тула Францин ба Советскэ Союзай хамтадаа хэмжээс абахынь хараална.

1964 оной дүүрхэ хүртээр болзортгоор баталагдан энэ договор соо нигэжэ хэлэгдэнэ:

«Договор баталагша Үндэр Таланууд Германитай хэгдэжэ байһан мүнөөнэй дайнай дүүрһэнэй һүү гэдгыс, Германитай энэ үндлэтэй ямарыс шэнэ аюулыс зайлуулхын тулада бүхы шухала хэмжээнуудыс хамтадаа абаха, мүн тэрэнэй зүгһөө агресси ямарыс шэнэ нэлэлгэ үүдхэжэ магадгүй ябуулануудта наад ушаруулаха гэгэн уялга абана» (3-дахы статья).

Договор соо саашаа нигэжэ хэлэгдэнэ:

«Договор баталагша Үндэр Таланууд хадаа Договор баталагша Үндэр Талануудай али нэгэндэнэ эсэргүү шлүүлэгдэн ямарыс коалицида хабаадлсахагүй ба ямарыс союз баталахгүй гэгэн уялга абана» (5-дахы статья).

Германин зүгһөө агресси хэһэн ушарта талануудай бэс бэдээ туһалха гэгэн уялганууд Договор соо тэрээлэн бин юм, энэ Францин, мүн Советскэ Союзай аюулгүй байдалыс хангалтын интересүүдтэ харюусана.

Германска шэнэ агрессин хэгдэхэ аргатгүй болгохо зорилгыс Франко-Советскэ Договорой табиад байхада, Францин Правительствон гар табигдан парижска хэлсэнүүд германска милитаризмыс нэгдэлгэдэ хүргэнэ, тин германска шэнэ агрессин хэгдэхэ аюулыс бин болгоно. Францин, Советскэ Союзай, Польшын, Чехословакин, Югославин, Норвегин, Бельгин болон европейскэ бусад гүрэнүүдэй эзэлгэдэн территориянууд дээрэ шуната терророй ба дарлалтын фашистка ёһо журамлыс бүри наһан баадхан тогтоож байһан урдын гитлеровскэ генералуудар толгойлогдон баруун германска армине байгуулаха, Баруун Германин дахад эбсэгэлхэ гэжэ эдэ хэлсэнүүд хараална.

Авиацин эхэ хүснүүдтэй, танкунуудтай, хүндэ артиллеритэй, өөрингөө сэрэгэй штабуудтай баруун германска эхэ арин байгуулагдана, тинхэдэ Рурска промышленна областине оруулалсаад Баруун Германин бүхы хуудэ промышленность буу эбсэгүүдыс үйлдэбэрилгэдэ дахин шэнээр оруулагдаха байна.

Уласхоорондын мүнөө байгаа хэлсэнүүдыс эбдэжэ, парижска хэлсэнүүд Баруун Германин милитарист-

пуудай ба үнөөгөө абахыс нэгдэлгэдэй гарта атомна эбсэг, тэрээлэн химическэ болон бактериологическа эбсэг үгэнэ, энэнь угаа эхэ хүшэр хүлдэ хойшолоһонудтай ба тоо томшоогүй олон хүнүүдэй үхэлтэй атомна, химическэ ба бактериологическа худалгын дайнай аюулыс нилээд эхэ болгоно.

Гэхэтэй хамта, парижска хэлсэнүүд Советскэ Союзда ба арадай демократинн ороноудта эсэргүү шлүүлэгдэн агрессинэ Хойто-атлантиска блокто ба сэрэгэй бусад бүлгэлнүүдтэ дахад эбсэгэлгэдэн Баруун Германин оруулаха гэжэ хараална. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, Советскэ Союзда эсэргүү шлүүлэгдэн сэрэгэй ямарыс союудта орохогүй гэгэн уялгыс Франко-Советскэ Договорой ёһоор Францин даажа абанан болоһоныс, эдэ бүлгэлнүүдтэ гол хабаадлсагшад нэгэринь байхада, Франци болбол нэгэргэлгэжэ байгаа германска милитаризмтай сэрэгэй союз хэхэ болоно.

Француска Правительствон тинмэ ябууланууд союз ба харилсан туһалалсага тухай Франко-Советскэ Договорой угда болон зорилгодо сохом зүршэнэ гэжэ Советскэ Правительство нэгтэбэшэ, тусгаарлабал, энэ оной октябрин 23-най, ноябрин 13-най ба декабрин 9-най потонууд соогоо заһан байна. Парижска хэлсэнүүдыс баталхала, Франци германска шэнэ агресси уришлалан болуулаха тушаа, мүн Советскэ Союзда эсэргүү шлүүлэгдэн сэрэгэй союудта хабаадхагүй тушаа Франко-Советскэ Договорой ёһоор абанан өөрингөө союзна уялгануудыс бүүдүүлгээр эблэбэ.

Советскэ Правительство болбол германска милитаризмыс нэгдэлгын политикатай холбоотой бүхы аюулануудта Францин Правительствон анхаралыс нэгтэбэшэ хандуулан юм. Тинхэдэ, Советскэ Правительство Европодо эб найрамдалыс хангалта ба бэхжүүлгэдэ, германска проблемыс шиндхэхэ талаар хойшоо дуулаһагүй асуудалнуудыс шиндхэлгэдэ зориулагдан хамтын хэмжээнуудыс СССР-эй болон Францин зүгһөө абаха шухала байһаныс ходоодоо заһан байгаа.

Нингэ германска сүлөөтэ лунгалта хэхэ аргаар, эб найрамдалда дуратай ба демократическа үндлэнэ һууринууд дээрэ Германин нэгдэлыс нэггээхэ тухай асуудал шиндхэхэ зорилгоор, Советскэ Правительство дүрбэн гүрэнүүдэй гададын хэрэгүүдэй Министруудай зүблөө дары зарлахыс дуралха.

Европодо аюулгүй байдалыс хамтаараа хангалтын хүсэтэ системэ байгуулаха тухай Нинтэевропейскэ Договорыс баталагда тауһалха, өөлздынгөө нитинь ба гүрэнэй байгуулаһааа дулдыдангүйгөө европейскэ бүхы гүрэнүүд тэрэндэ хабаадлаха шадха гэжэ Францин Правительствода Советскэ Правительство тэрэшлэн дуралхан юм. Тинмэ Договорыс баталагша Европын бүхы арадуудта амгалан тайбан хүгжэлтын арга боломжыс хангаха байгаа. Советскэ Правительство Европодо аюулгүй байдалыс хамтаараа хангалтын системэ байгуулаха тухай асуудалыс тусгаар зүбшэн хэлсэхын тулада европейскэ бүхы ороноудай зүблөө ноябрин эсээр Москвада гү, али Парижда зарлахыс дуралхан байна.

Советскэ Правительствон эдэ бүхы дуралханууд германска милитаризмыс нэгдэлгэдэ ябадалыс тохоболдуулахгүй, франко-советскэ хани барисаата харилсаануудыс бэхжүүлхэ ба хүгжээхэ зорилготой байһан юм, энэнь СССР-эй болон Францин аюулгүй байдал хангаха, Европодо эб найрамдалыс бэхжүүлхэ хэрэгтэ имгалт шухала удхашанартай байна.

Францин Правительство Европодо аюулгүй байдалыс хамтаараа хангалгыс эмхидхэхэ ба германска асуу-

далыс эбэй ёһоор шиндхэхэ талаар хойшолоулангүй бөлүүлхэ зорилгонуудыс шиндхэхэ ябадалда хабаадлсаха арасаба гэжэ Советскэ Правительство гэмшлэгтэйгээр тэмдэглэнэ. Советскэ Правительствон дээрэ дурсагдан дуралхануудыс ба тэрэнэй хани барисаатай нэггээжэ буруушаажа, Француска Правительство хадаа Франко-Советскэ Договорой ёһоор абанан өөрингөө уялгануудыс, Европын арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдалыс бэхжүүлхэ интересүүдыс хэрэгсэхэ дурагүй байһаана харуулаа.

Француска Правительствон мүнөөнэй политиканыс союз ба харилсан туһалалсага тухай Франко-Советскэ Договорой ёһоор Францин абанан уялгануудта таарахагүй байхаһаа гадна, Советскэ Союзда ба эб найрамдалда дуратай европейскэ бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү сэхэ шлүүлэгдэнхэй байна.

Францин Правительство парижска хэлсэнүүдтэ гараа табиа, тин мүнөө эдэ хэлсэнүүдыс эсэлэн баталагыс али болохоор түргэдхэхэ гэжэ оролдон. Энэгээрээ Францин Правительство Баруун Германин дахад эбсэгэлхэ ба дурсагдан сэрэгэй бүлгэлнүүдтэ тэрэниис хабдуулаха ябадал түргэдхэхэс эрмэлзэнэ.

Иймэ байдалда Франко-Советскэ Договор хадаа баталагдаха үсдэн тэрэнэй урда табигдан зорилгонуудыс дүүргэжэ шадахагүй байна. Энэ Договорой бин байгашыс наһыс, Францин Правительство Баруун Германила милитаризмыс нэггээхэ хараа болса баримталдаг болоо, дахад эбсэгэлгэдэ байгаа Баруун Германин Советскэ Союзда ба эб найрамдалда дуратай европейскэ бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү сэрэгэй бүлгэлнүүдтэ татан оруулаха байна, тинмэһээ Франко-Советскэ Договор эб найрамдалай интересүүдтэ алба хэжэ шадахагүй байхаһаа гадна, харин Америкн Хойбоото Штадуудар толгойлогдон сэрэгэй агрессинэ бүлгэлнүүдтэ ороһон Францин правительствон мүнөөнэй политикныс минл далдалха гэгэн халхаһа болгогдожо байна. Советскэ Правительство нимэ байдалтай эбсэгэ шадахагүй, энэн тухай советскэ арадта, мүн француска арадта эхэ хэлэнгүй байжа шадахагүй.

Парижска хэлсэнүүдыс эсэлэн баталагша Европодо бүхы ороһон байдалыс эхээр хүндлүүлхэ зайлангүй, энэ эсэлэн баталагша Европодохи эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай интересүүдтэ харюусанагүй, тэрэ хадаа шэнэ дайнай бэлдхэл хэжэ байһан зарим гүрэнүүдэй агрессинэ бүлгэшоуруудта лэ хэрэгтэй юм гэжэ эдэ бүгдэ баримтанууд гэршэлнэ.

Иймэ байдалай тохоболдоо байхада, парижска хэлсэнүүдыс эсэлэн баталагша хадаа союз ба харилсан туһалалсага тухай Франко-Советскэ Договорыс үгы болгон балаха юм гэжэ мэдүүлхыс өөрингөө уялга гэжэ Советскэ Правительство тоолоно. Энэнтэй түлөө бүхы харюусалга Францида, Француска Правительствода бууха байна.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Француска Республикнн хоорондох союз ба харилсан туһалалсага тухай Договорыс болуулаха гэгэн дуралхалыс СССР-эй Верховно Советтэй Президиумэй үзэмжэд табихаа ондоо ямарыс юумэ парижска хэлсэнүүдэй эсэлэн баталагданай һүүлээр Советскэ Правительствода үлэхэгүй юм.

Москва, 1954 оной декабрин 16.

Тус нотыс өөрингөө правительствода дары дамжуулан үгэхэб гэжэ француска Посол мэдүүлбэ.

Японитой харилсаанууд тухай асуудалаар СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотовой мэдүүлгэ

Премьер-министр Хатояма гэгшээр толгойлогдон японско шэнэ правительствын бэлдүүлхээс хараалһан гадаадын политика тухай тухай мэдүүлгыс наһан Японинн гадаадын хэрэгүүдэй Министр г-н Сигемичи хэһэн байна. Энэ мэдүүлгэ соогоо үгээс залжа зарим сугарилта хэһэн болоһоныс, г-н Сигемичи, тусгаарлабал, хэн хэндэ таарадаг байһаар Советскэ Союзтай таатай зохиод харилсаануудыс нэггээхээр Японинн шэнэ правительствын бэлэн байһаныс мэдүүлбэ.

Харилсаануудыс тогтохоор бэлэн байһанаа харуулан бүхы ороноудтай харилсаа хэхыс ба хүгжөөхыс Советскэ Союз ходоодоо эрмэлзэдэг юм гэжэ энэнтэй дашарам-

дуулан зааха хэрэгтэй. Советско-японско харилсаануудыс таатай зохиод болгомо хоёр гүрэнэй интересүүдтэ, мүн Дальян Востото эб найрамдалыс бэхжүүлхэ ба уласхоорондын түгшүүрыс һуларуулаха дуратай бусад ороноудай интересүүдтэ харюусана гэжэ тоолодо, Советскэ Союз Японин тушаа мүн лэ тинмэ политикыс баримтална.

Японитой харилсаага таатай зохиод болгохо асуудалаар Советскэ Правительствон хараа болоһоныс Японитой харилсаанууд тухай Советскэ Союзай Правительствон ба Хигатай Арадай Республикнн Правительствон энэ оной октябрин 12-то толгойлогдон Хамтын Декларацида толорхойгоор харагдана. Японитой харилсаануудаа таатай зохиод

болгохоор, хэн хэндэ ашагтай услоһинууд дээрэ тэрэнтэй худалдаа наймаа хүгжөөхөөр, мүн культурна холбоонуудыс тогтохоор Советскэ Союзай бэлэн байһаныс энэ Деклараци соо харуулагдана.

Советскэ Правительство японско-советскэ харилсаанууд тухай г-н Сигемичи гэгшын дээрэ дурсагдан мэдүүлгэдэ зүбшөөн хандаа. Энэн тушаа аяхмуудыс Японинн Правительствон үнэхөөрөө хэхэ наһаатай байгаа наһыс, өөрингөө зүгһөө тэрэ хадаа СССР-эй болон Японинн хоорондох харилсаануудыс таатай зохиод болгохо бодото хэмжэүүд тухай асуудалыс зүбшэн хэлсэхээр бэлэн байна.

1954 оной декабрин 16.

Хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдэй эрилтыг хүсэд хангахын түлөө тэмсэе!

Түрүү сельпо

Хүдөөд худалдаа наймаа эмхидхэх талаар Первомайская сельпогийн хүдээлмэригчид горьтойхон амжалта туйлаа. Тус сельпо Прибайкальская аймпортребсоюзай түрүү сельпо юм. Сельпогийн хүдээлмэригчид советскэ худалдаа наймаа саашадан бүх хэмжээгээр үргэхдэх, илангаяа хүдөө шотагуудтай наймааны культуры дээшлүүлэх тухай парти, правительствен зорилгы бодотоор бэслүүлхын түлөө эрмэлзэнэ.

Коллективэй гаргаан оролдогто мин үлэнгүй. Тэднэр эд бараанай эрьсын жэлэйнгээ түсэбэ 10 нарын турша соо дүүргэбэ. Тини энэ дэхи ажалалта хахад миллион түхэйг эд бараан нёдоло жэлэй энэ үснхнөө хээр наймаалагдаа.

Тэднэр шэнэ жэлэй гаратар үшөө 1 миллион түхэйгэй эд бараа ажалалта наймаалха гэжэ шидэнхэй. Мүнөө тэрэ уялган амжалтайгаар дүүргэдэжэ байна. Ноябрь нара соо 600 мянгааа дээш түхэйгэй эд бараан, эдээ хоёр хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдтэй наймаалагдаба.

Энэ сельпо 11 магазинтай. Магазинуудын бултадаа эд бараанай эрьсын түсэбэ нара, квартал бүхэнд дүүргэдэ ба үлүүдэн дүүргэдэ юм. Сельпогийн коллективэй дунда хэрэг ажаллаа найм мэдээлэг, худалдаа найма эмхидхэгээр эхэхэн дүй дүршэлтэй түрүү хүнүүд олон. Тэднэй тоодо хүдөө ажамыс механизаторын Татауровская ушлын хүдээлмэригчид эд бараа болон эдэ хоолоор хангадаг магазини даагша хүэр Мельникова ороосон. Худалдаа наймаа наймаар эмхидхэжэ, жэлэйнгээ түсэбэ 110 процент дүүргэ. Энэ хада 10 нарын дүн болон. Тиниэнэр жэлэй эсэ хүрэтэр үшөө хэдэн

мянганай эд бараа наймаалхаар зоригжонхой. Магазин соонь наруул, эсбэр эд бараан таатай зохилоор харуулан табиатай байдаг. Худалдан абагшадэй эрилтэ болон захины саг үргэлжэ хараадаа абажа, тэднине дүүрэнэр хангаха гэжэ оролдолог байна.

Оролдосотой ажаллаараа ажалалдай дунда хүндэтэй болохон эрхм наймаалагшад нүхэд Полянова, Вселодова, Клюшева, Белик болон бусад эд бараанай эрьсын жэлэй түсэбэ үшн хада дүүргэдэ, мүнөө 1955 оной даалгабары бэсүүлжэ байна.

Сельпогийн правлени (түрүүлгэшэ нүхэр Мальцев) хүдөөд худалдаа наймаа наймааруулаха асуудалы саг үргэлжэ зүбшэн хэлээлэг, социалистическэ мурьсөөнэй ябаса ба дүнүүднөө саг сагтань гаргадаг байна. Түрүү наймаалагшад дүй дүршэлыс олоной шадлабары болгохо, мүн худалдаа наймаа эмхидхэлыс наймааруулаха талаар үйлдэлэрини зүблөөнүүд болодог.

Иймэнүүд хэмжээ-ябуулануудыс үнгэрэлгэ хадаа сельпогийн правленид худалдаа наймаанай саг үргэлжын кадрнуудтай болохо арга олгохо. Энэ хадаа шухалын шухала хэрэг мүн. Гадна, энэ жэлэй турша соо аймагта эдэ хоолой предпринимүүдэй ажалыс наймааруулаха ба тэрэниэ үргэлжэ талар эхэ хүдээлмэригчидэй байна. Наяхан эдэхн училищын дэргэдэ шэнэ чална нээгдэ. Аймагтай центр Турнтаево тосхондо шэнэ столово баригдахан байна. Мүнөө малажаллай ферма болон гүүртэнүүдтэ ажаллагшад эд бараагаар дутаагшын тулада нүүдэл наймаан эмхидхэгдэ.

Г. Ильин.

Хүдөөгэй шэнэ магазинууд

Иволгин аймпортребсоюз «Советскэ худалдаа наймаа саашадан хүжөөхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрүүдэй Советдэй ба КПСС-эй ЦК-гэй нёдондой тогтоолыс бэсүүлэн, энэ жэлдэ наймаанай, мүн нитын эдэ хоолой предпринимүүдэй гэр байрануудай барилгыс үргэнөөр ябуулжа байна.

Аймагтай центртэ эд бараануудыс наймаалха ажамын магазин нээр баригдаха ашагдалаа найман оруулагдаба. Энэ магазин архитектурнага, досоохн тухээрэлгэгшэ талаар аймцентртэй магазинууднаа эгээд найминь болон. Мүнөө ма-

газинай полконууд дээр элдэ амбартанууд ба ажамын бусад хэрэгсэлүүд тон элбэгээр табиатай. Магазини даагша нүхэр Шадрина наймаанайгаа түрүүшын дээр асар 8 мянган түхэйгэй эд бараа ажалалта худалдахан байна.

Мүнөө аймцентрын гол үйлсэлэ раймагтай шэнэ байра баригдажа байна. Тинхэдэ Сантын МТС-эй дээр эдэ шэнэ пекарин баригдажа ашаглалгада оруулагдаба. Энэ пекаринда үдэр соо 4 тонно хилэмэн баригдажа, МТС-эй механизаторнуудта худалдагдана.

Д. Колмаков.

Пайшигуудай суглаан

Мухаршэбэрэй аймагтай Октябрин сельпогийн пайшигуудай суглаан найхан боложо дүүрбэ. Булганитай нэрэмжэтэ ба «Путь Ленина» колхозууднаа эрхэн 100 гаран колхознигууд-пайшигууд сельпогийн хүдээлмэри тухай правленин түрүүлгэшэ П. И. Соколовой хэнэн элдэлыс зүбшэн хэлээлэг.

Элдэхэлшэ ба үгэ хэлэгшэд түрүүлгэн 11 нарын турша соо сельпогийн худалдаа наймаагаа нлээд наймаарууланай ашаар эд бараанай эрьсын түсэбэ квартал бүхэнд дүүргэжэ байныс тэмдэглэбэ. Тус сельпо эд бараанай эрьсын түсэбэ үнгэрэн 3 квартал соо 106,5 процент дүүргэнэ байна.

Зарим тэдэ амжалтануудай хажуугаар тус сельпогийн хүдээлмэригчид дутагдалнууд бин байна. Сельпогийн хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал, нүхэд Соколов, Панов гэрнэд холын гүүртэ болон отарануудта ажаллагшад малшадыс хангахын тулада нүүдэл наймаа эмхидхэнгүй. Найн найн эд бараануудыс «хойто үдэр» таны тала хүнүүдтэ наймаалхархидаг ушарнууд али олон үзэгдэлдэ байха юм.

Тэршэлэн зарим наймаалагшад эд хэрэглэгшэдгэ шэрүүнэр хандаг. Тэднэй эрилтыс дүүрэнэр хангахын тула тэмсэнгүй. Жэшээнь, тус сельпогийн № 2 отделе-

нин наймаалагша Жигмиддоржиева үнгэрэн зуннаа хойшо магазиндаа керосин асаржа худалдаагүй.

Элдэхэл тушаа үгэ хэлэгшэ колхознигууд правленин хүдээлмэригч хурсаар шүүмжэлэ. «Путь Ленина» колхозой малшан нүхэр Соколовын ниггэжэ хэлээлэг.

—Бидэнэр нитын малыс тобир тарганаар үбэлжүүлжэ, ондо оруулахын түлөө бүхэ шадлаараа оролдожо байнабди. Гэбшье, сельпогийн правлени малшад тухай анхараала багаар хандуулдаг. Энэл ушарнаа боложо дабна, зуруул, сай гэжэ мэгын түрүүшын хэрэглэгшэ зүйлнүүдэ фермэ, гүүртэнүүдтэ абаашадаггүй байна.

—Манай сельпогийн правлени, гэжэ Булганитай нэрэмжэтэ колхозой правленин түрүүлгэшэ нүхэр Б. Мижитов тэмдэглэбэ, —малажал дээр хүдээлмэригчид хүнүүдэй үндэ үбэлэй дулаан хубсаа саг соогоо асарагүй. Мүнөө малшад валенка, дулаан дэгл хээр хэрэглэжэ байна.

Тоосотоо суглаанда хабаадагшад сельпогийн хүдээлмэригч дутуу дундуудыс шангаар шүүмжэлжэ, малшадтай, механизаторнуудтай дунда худалдаа наймаа эрид наймааруулахыс эрибэ.

Б. Дымбрылов.

Улан-Удын горпромторгын хибүүдэй хубсаанай магазин ходоодо эрхмээр ажаллаа. Энэ магазини коллектив эд бараанай эрьсын 1954 оной түсэбэ бол-баригдажа, МТС-эй механизаторнуудта худалдагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРГЭ: тус магазини оёдогон хубсаанай тагагай наймаалгша Валентина Кузнецова худалдан абагшадта хубсаа үзүүлжэ байна. А. Мантасвай фото.

КАЗАХСТАНЬАА ЕРЭЭН БЭШЭГҮҮД

МИЛЛИОНЕР КОЛХОЗУУД
Шэнэ газар элдүүрхэтэй, орооно таряа үйлдбэрлэгыс эхэ болгохотой хамта колхозуудай натурална болон мүнэн олзо эхээр ургана, тингэжэ колхознигуудай ажалтай түлбэри дээшлэнэ. Республикын колхозуудай мүнэн олзо 1953 ондо 2,1 миллиард түхэйгэй байнаа, энэ жэлдэ 4,5 миллиард түхэйгэй хүрбэ.

Павлодарская областин колхозууд гүрэндэ таряа тушаанай, худалдаанай түлөө 320 миллион түхэйгэй абан байна. Мүнөө энэ област дотор 184 колхозуудай 150-иинь миллионер юм. Тэднэрэй заримтаини 7 миллион түхэйгэй хүрэтэр олзо оруулаа. Эдэ колхозууд гэншүүдлэгэй ажалта үдэр бүхэндэ 5—10 түхэйгэй мүнэ хубаахан.

Павлодарская районий Кировэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаанайгаа түлөө 3,975 мянган түхэйгэй абаба. Энэ районий колхозууд бараандаа миллионер болонхой.

Зүүн-Казахстанская областин Предгорненск районий колхозууд энэ жэлдэ таряанай гектар бүринөө дунда эргээр 16 центнер таряа хуряан байна. Районий бүхэ колхозууд түрүүшынхэсэ булта миллионер болоо.

Предгорненск район удаан саг соо гээдэнги байхан юм. Хүдөө ажамыс саашадан хүжөөжэ талаар парти, правительствен шидхэбэринүүдэ ажал хэрэг дээрэ бэсүүлэн, тус районий колхознигууд болон механизаторнууд нлээд амжалта туйлаба. Тэднэр нёдондойхиноо 4 дахин шахуу эхэ таряа ургуулаа. Предгорненск МТС-эй харьяата колхозууд шэнэ газар дээр таряан таряанай гектар бүхэнөө 25 центнер, тинхэдэ Убинска МТС-эй харьяата колхозууд гектартай 18,1 центнер таряа хуряаба.

Орооно таряанай ажамыс бэхжүүлэнэй ашаар хүдөө ажамын артельнүүд олзо доходоо нэмээбэ.

Дурсагдагша райондо 1.200.000 түхэйгэй доошо олзо оруулан нэгшье колхоз үгы. Ворошиловый, Молотовый, Ждановой нэрэмжэтэ колхозууд туд бүринөө 3—4 миллион түхэйгэй олзо оруулаа. Тэрэ зөөринь эхэнхи хуби ажалта үдэрэй түлбэри дээшлүүлгэдэ, колхозуудай капитална шэнэ барилгануудта зориулагдан байна. Колхознигуудын ажалта үдэр бүхэндэ 3—5 түхэйгэй мүнэ авансаар абаба. Колхозуудай экономикаыс бэхжүүлэнэй ашаар ойрын үдэр районине гүйсэд электрификацалха арга олгогдохо байна.

Акмолинско областин колхозуудтай хубаагдаагүй фондэ 1929 ондоо 1953 он хүрэтэр 263,7 миллион түхэйгэй байхан наа, энэ жэлдэ орооно таряанай ажамыс хүжөөлөнэй ашаар 100 миллион түхэйгээр эхэ болоо. Областин колхозууд 1954 ондо гүрэндэ таряа тушаанай, худалдаанайгаа түлөө 300 миллион түхэйгэй олзо оруулаа.

ШЭНЭ СОВХОЗУУД БА МТС-ҮҮД

Казахстанай шэнэ газар дээрэ байгша оной хабар таряанажалдай 93 совхоз эмхидхэгдэнэ байга. Эдэ совхозууд баян таряа ургуулаа, гүрэндэ хэдэн миллион тонно таряа тушааба.

Шэнэ газар ашаглаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Шэнэ газар ашаглалтын талмайн үргэхдэгдэхтэй хамта республика дотор үшөө 300 шахуу шэнэ совхозууд эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө үдэ тэдэ шэнэ ажамыс нуудыс эмхидхэхэ талаар бэлдэхтэй хүдээлмэри ябуулагдана. Ерэхэ жэлдэ полсвой хүдээлмэриин хэмжээн хэдэн дахин эхэ болгогдохо байна. Республикын гансахан МТС-үүд ба колхозууд хоёр миллион хахад гектар шэнэ газар хахалха юм.

Шэнэ газар ашаглалтын районуудта шэнэ МТС-үүд эмхидхэгдэнхэй. Семипалатинская, Кустанайская, Кокчетавская, Хойто-Казахстанская, Ак-

тибинская областнигуудта 60 шахуу шэнэ МТС-үүд эмхидхэгдэнхэй.

АРЫС-ТУРКЕСТАНСКА КАНАЛ

Казахстанда хүдөө ажамыс, илангаяа хлопот тарилгыс саашадан хүжөөхын, тэжээлэй тогтууртай база байгуулхын тула республикын урда районуудта ойрын жэлүүд соо унанай ажамын хэдэн барилганууд хэдхэнэ.

Тэдэ барилгануудай нэгэн—Арыс-Туркестанска канал Урда-Казахстанска областтэ барилдаха юм. Каналай барилдахада уналуурин талмай 117.100 гектараар үргэхдэгдэ байна. Энэ хада Урда-Казахстанска областин Туркестанска, Фрунзенска, Чаяновско болон бусад районуудта хлопот тарилгыс эхэ болгохо, малажал хүжөөжэ, колхозуудай экономикаыс нлээд бэхжүүлэхэ байна.

Каналай дүүргэгдэдэ байхада хлопот тарилгын талмай 28 мянган гектараар үргэхдэгдэжэ, хлопот үйлдбэрлэгэ 37,7 мянган тонноор эхэ болгогдохо юм. Мүн жэл бүхэндэ 215 мянган тонно үбэн бэлдэхдэгдэ байна.

Канал Арыс голлоо эхи абаха ба 194,5 километр утгатай байха юм. Боген-Туркестанай участогта моторно онгосотой баржанууд абадаг боложо, этгэжүүлгэ, хлопот, хүдөө ажамын бусад продуктуудыс зөөхэ юм. Каналай хоёр талаар хоёр плотина, туд бүринөө хоёр мянган киловатт хүсэтэй 3 гидроэлектростанци баригдаха байна.

Энэ хада республиканска удха-шанартай, бүгэдэрадай барилга болон. Барилгада Урда-Казахстанай ажаллагшадна гадна, Джамбулская, Алма-Атинская, Карагандинская, Талды-Курганская, Семипалатинская областнигуудай ажаллагшад хабаадалсаха юм.

Канал барилгашадтай митинг найхан болоо. Тэднэр митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, республикын хүдөө ажамыс саашадан хүжөөжэ абадалда каналай шухала удха-шанартай байнани мэдэрэн, тус барилгыс богон болзоо соо дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

МАЛАЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Республикын олон колхозууд болон совхозууд малай тоо толгойго олошоруулха, ашаг шамыс дээшлүүлэхэ талаар гүрэнэй түсэб амжалтайгаар дүүргэбэ.

Алма-Атинска хүдөөгэй районий Мичуринэй нэрэмжэтэ колхоз бүхэ түрэлэй малаар түсэбөө дүүргэ. Эндэ үнээн бүринөө дунда эргээр 3 мянган литр хүн энэ жэлдэ наагдаба. Тус колхозто таряанай 100 гектар газар бүхэндэ 40 үнээн, 69 хонин, 22 гахай хүртэнэ.

Павлодарская областин Бескарагайская, Алма-Атинска областин Кастекскэ племенной хонидой совхозууд нооно хайшалаагаар нлээд амжалта туйлаа. Түрүүшын совхоз 5 мянган хонинхоо тус бүрини 5—7 килограмм нооно хайшалаа. Тинхэдэ хоёрдох совхозын зарим хонинхоо 12 килограмм хүрэтэр нооно хайшалаа.

Талды-Курганска областин Аксуйская районий Молотовой нэрэмжэтэ колхоз 25 мянган хонитой. Тэднэинь олонхи нарц нооготой үлгэрэй юм. Колхозой хонинхоо нүхэр Дарибеков жэл бүхэндэ 100 хонин бүхэннөө 115—120 хурьга абаа. Тэрэнэй отара гүрэндэ нооно тушаажа, колхоздоо 65 мянган түхэйгэй олзо доход оруулаа.

Колхозно малшадтай—орон дотороо түүхэй эд, эдэ хоолой зүйлнүүдэ элбэг дэлбэгээр үйлдбэрлэгшэдэй ажалыс парти, правительство үндэрөөр сэгнэнэ. Олон малшад ажал правительствын шангаар—орденууд болон медальнуудаар, Сталинска шангай лауреалдай болон Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэгэ олгонгоор тэмдэглэгдэнэ байна.

Социалистическэ малажал хүжөөхын, тэрэнэй ашаг шамыс дээшлүүлхын түлөө шэнэ габыятайгаар хүдээлмэригч олон малшадта Казахстан ССР-эй Верховно Советын Президиумэй Указаар республикын малажалдай габыята мэрэгжэлтэд, мастернууд гэнэн хүндэтэ нэрээрэгэ найхан олгогдобо.

З. Айтмагамбетов.
Алма-Ата город.

Голланди Советскэ Союз хоёрой хоорендо культурна холбоо барисаае бэхжүүлгын нара дүүрбэ

ГААГА, декабрийн 16. (ТАСС). Голланди СССР хоёрой хоорондо культурна холбоо барисаае бэхжүүлгын нара «Нидерланды—СССР» гэжэ обществын үүсхэлээр найхан боложо дүүрбэ. Энэ нара Голландин олошнитыс эхээр лионирхуулаа.

Нарын үнгэрэгдэхэ үдэ Голландин оло тоото городуудта А. П. Чеховэй «Гурбан эгэш дүүнэр» гэжэ пьесэ долоо дахин табигдаа. Тэрэннэй гадна Амстердам, Роттердам городуудта чеховскэ хоёр вечер болоо. Голландска мэдээжэ артист Макс Краузе агууэсэ уранзохёолын расказуудыс тэдэ вечерүүд дээрэ уншажа үгөө. Нарын үдэ советскэ 19 кинофильмүүдыс общество харуулаа.

«Метрополи» гэжэ Гагска томохон кинотеатрта «Ородой баледэй мастернууд» гэжэ советскэ фильм нарын үдэ харуулагдаа. Фильм харуулгын түрүүшын үдэр королевскэ ордной түлөөлэгшэд, правительствын гэншүүд, дипломатическэ түлөөлэгшэдэй толгойлогшонууд, мүн бусадшыс тухай ноурууд кинотеатрта байлаа. Тэрэннэй гадна, «Сталинградска байлдаан», «Константин Заслонов», «Садко», «Албан агууэсэ сэргэжэ Скандербег», мүн бусадшыс советскэ фильмнүүд Голландин кинотеатруудай экрануудта харуулагдаа.

Советскэ Союз тухай 6 лекци,

тэрэ тоодо советскэ литература тухай уранзохёолно Тонн Де Фрис гэгшын хоёр лекци обществын хүсөөр эмхидхэгдэ.

Амстердам, Роттердам, Гаага, Утрехт болон бусад городуудта советскэ артистууд И. Безродный, Е. Малинин гэгшэдэй 11 концерт харуулаа культурна холбоо барисаанай нарада эхэ удхаанар олгоо. Тээ концертнуудыс 11 мянга шахуу хүн харахан байна. Безродный, Малинин гэгшэдэй табиан концерт тэрэнэлэн радиогоор дамжуулагдаа. Советскэ скрипач Д. Ойстрах гэгшын пенкиодо буулгагдан концерт голландска радиогоор мүн эс дамжуулагдан байна.

«Концертгебау» гэжэ Амстердамай эхэ концертнэ залда Нарын дүүрэлтэ тушаа суглаанай болохо тэндэ хоёр мянга табан зуугаад хүн байлаа.

Голланди СССР хоёрой хоорондо культурна холбоо барисаае бэхжүүлгын нара хадаа Голландин ба советскэ аруудтай хоорондо бэс бэсэ ойлголсолгыс наймааруулаха хэрэгтэ эхэ оруулагда болон байна. Голландска арадай үргэн нитэ хада Советскэ Союзай культурна ажабайдалаар эхээр ноширхохо зуураа, социализмын ороной бодото байдалыс мэдэхыс хүсэн гэжэ амжалтайгаар үнгэрэн нара гэршэлбэ.

Дотор Монголдохи Цзининь—Эрлян гэжэ түмэр замай лини баярай оршон байдалда нээгдэбэ

ПЕКИН, декабрийн 15. (ТАСС). 338 километрын участогтай (Цзининь—Эрлян хүрэтэр) түмэр замай болзорлооно урид баригдажа дүүрэнэтэйни дашарамдуулан Цзининьдэ үсэгэлдэр митинг болоо гэжэ Синьхуа агентство мэдээлэбэ. Тэрэ түмэр зам Пекин Улан-Батор хоёрой хоорондо холбоо барисаа байгуулаха юм. Митинг дээрэ 900 гаран хүн байлаа. Тэрэ тоодо КНР-эй түмэр замай министр Тэн Дай-юань, Дотор Монголой автономно областин түрүүлгэшын орлогшо Ван Цзай-янь, национальна

үсөөнхидэй түлөөлэгшэд, түмэр зам баригшад митингдэ байсан байна.

Шэнэ түмэр зам хадаа Пекинэй Улан-Батор городоор гаража, Москва орохо замыс мянгаад километрээр хороохо байна гэжэ Тэн Дай-юань сугларашадтай үмэн хэлэбэ. Энэ түмэр зам хадаа КНР-эй, МНР-эй, СССР-эй, мүн бусад оронуудай экономикаыс болон культурна харилсаа үргэхдэхэ хэрэгтэ тула болохо ба Хятадай социалистическэ байгуулалтада эхэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Японско ажалшад забастовко хэнэ

ШАНХАЙ, декабрийн 16. (ТАСС). Японско радиогой мэдээсээнэй ёхоор, банковска албахагшадтай профсоюзнуудай национальна федерацин, гүрэнэй налоговой эмхи зургаануудай хүдээлмэригчидэй национальна профсоюзай, финансын министрствын албахагшадтай профсоюзай гэншүүд декабрийн 14-дэ забастовко сонсохобо. Юумэнэй сэнгэй дээшлэнэтэй дашарамдуулан салын хүлгэ дээшлүүлжэ, шэнэ жэлэй тэдэмжэ үгэхэ гэнэн эрилтэ дээрэ дурсагдан профсоюзнуудай гэншүүд хэбэ.

Гүрэнэй болон муниципальна эмхи зургаануудай профсоюзнуудай бэхлэсон советсэй гэншүүд салжэ хүлгэ дээшлүүлхын түлөө тэмсэлэ үргэлжүүлээр.

Токнодохн хэдэ хэдэн электростанцинуудай хүдээлмэригчид «Токио Денрико» гэжэ электростанцины хүдээлмэригчидэй профсоюзай уряагаар декабрийн 13-да 48 часай забастовко сонсохобо. Компаниин захиргаан забастовко эмхидхэнэтэй зарим эрилтыс хангаха баатай болобо.

Индонезин национальна партиин съезд дээрэ

ДЖАКАРТА, декабрийн 16. (ТАСС). Индонезин национальна партиин долоодохи съезд Бандунгда үсэгэлдэр нээгдэбэ. Съезддэ мянга шахуу делегатууд хабаадалсаа. Антара агентствын мэдээсээнэй ёхоор, хэрбээ хоёр жэлэй саада тээ партиин эргэдэ миллион хахад гэжэ тоологдожо байгаа наа, мүнөө партиин эргэдэ 7 миллион гэншүүд тоо-

логдоно гэжэ национальна партиин гүйсэдкомой секретарь Сутопо мэдүүлбэ.

Дотоодын политикын ба гадаадын политикын асуудалууд парламентска хунгалтануудта бэлдэхэ тухай асуудал, Индонезийскэ республикын конституци тухай асуудал, мүн бусадшыс асуудал съезд дээрэ хэлсэгдэжэ байна.

Чанкайшистка бүлэгыс США зэбсэглэнэ

НЬЮ-ЙОРК, декабрийн 16. (ТАСС). Ассочийтэдэ пресс агентствын мэдээсээнэй ёхоор, чанкайшистка далайн-сэрэгэй флот США-наа наяр хоёр эсминец, торпедэ 10 катериуудыс абахан. Чанкайшистка авиан американска реактивна истребительнүүдэй гурбадахн бү-

лэгыс абаба гэжэ Юнайтед пресс агентство дамжуулаа. Чанкайшистка агаарай сэрэгэй хүснүүд 100 шахуу американска реактивна истребительнүүдыс наяр абахан.

Редакторай орлогшо
О. Г. ГОМБОЕВА.

1955 ондо абтаха

„Бурят-Монгольская правда“,
„Бурят-Монголой үнэн“,
„Бурят-Монгольский комсомолец“

(ород, бурят-монгол хэлэн дээрэ)

газетэнүүдтэ

ЗАХИЛГА АБТАНА

Захилгыс „Союзпечатин“ бүхэ отделенинүүд, тэршэлэн почтальонууд болон нийтын түлөөлэгшэд абаа.

Музейн театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — уран-байханы шэнэ фильм «Нортин» (10 ч. 30 м., 12 ч. 30 м., 14 ч. 30 м.), «Бран повоево» (16 ч. 30 м., 18 ч. 30 м., 20 ч. 30 м. ба 22 ч. 30 м.).

«ХРОНИКА» кинотеатрта — шэнэ мультфильм «Гуси Лебеди», «В мире игрушек» (10 ч. 11 м., 14 м., «Восток стараний» (13 ч. 15 м.), «Чемпионы Европы» (18 ч. 15 м.), «Нортин» (16 ч. 30 м., 19 ч. 15 м., 21 ч., 22 ч. 30 м.).